kaynak

BALIKESİR HALKEVİ

İÇİNDEKİLER

1 — Beşinci yıla girerken
2 — Balya madeni
5 — Eski eserler korunmalı
8 — Verem
10 — Koşma (Şiir)
11 — Kasımın mektubu
13 — Âkifi nasıl anlamak istediler?
16 — Âşık Ömerî
17 — Halk tekerlemeleri
18 — Âşık Ömerî (şiirleri)
20 — Ayı Memet
21 — Kan renkli duman
22 — Anneme (şiir)
23 — Büyükler büyüğüne (şiir)
24 — Halk bilmeceleri
25 — Adanalı Ziyadan, Halkevi yıldönümü, geçmiş sevgi (Şiir)
26 — Aşk için ağlıyanlar (şiir)
27 — Mensur şiir
28 — Yayladan türkü (şiir)
29 — Atalar sözü
30 — Siz gidince (şiir)
31 — Dördüncü cildin fihristi

5 İNCİ YIL SAYI: 49

19 ŞUBAT 937

İYESİ
T. F. SILAY

kaynak

Yayın Direktörü
ABDİ
Agabey Oğlu

Balıkesir Halkevi Aylık Dergisi

SAYI: 49 | 19 . 2 . 1937 | YIL: 5

Beşinci Yıla Girerken

Kaynak bu sayısile beşinci yıla giriyor. Dört yıldır memleket kültüründe faydalı olmağa çalışan dergimiz, gün geçtikçe olgunlaşmağa, ulusal amaca varabilmek gayretile yepyeni kudretlerle yüklüdür. Daha esaslı ve verimli çalışmalarla, millî varlığımızın en eyi işlenme yuvası olan Halkevlerimizin bir kültür kaynağı olmağa çalışacağız. Kaynak kalpte doğdu, kalpte büyüyecek, kalbe akacak. Halkın vicdanında saklı kalan ulusal kıymetleri bulmak, memleket gençliğini kültür seferberliğine hazırlamak en büyük işimiz olacaktır. Bu yolda yorulmadan çalışmayı en ileri ödev bileceğiz.

H. S. Paracıkoğlu

TÜRK TARİH KURUMU
KÜTÜPHANESİ

Balya ve Kalaycılar Madenleri..

KÂMİL SU

VESİKA 1

Mirmiran Kütahya eyaletinde mutasarrıf saadatlü Mehmet paşa hazretlerinin Balya kazası kadısına hitaben mektubu şerifeleridir.

Hazreti mevlâna şeriatı meab

Kıdvetül kuzatil islâm umdetil vilâtil enam mevlâna Balya kadısı zide fazluhu badettahiyetissafiye inha ve ifham olunan oldurki darendei huruf İsmail nam kimesne divanı Anadoluya arz ve tazallüm edip bunun karındaşı olan Bali bey nam kimesneyi bin elli kokuz senesinde tahtı kazanızda vaki madeni has voyvodasi olup kimesneye taaddisi yogiken kazai mezbure tabi Müstecaplar ve maden ve Kadı köyü ve Çukurcak ve civarında kuralar beyinlerinde Kara oğlan ve Koçdar Mustafa ve sair refiklerile odasin basup mezkur Bali beyi bigayri hakkın katledüp mukataayi mezbure malinden otuz sekiz bin dokuz yüzakçe mali miri ve sair emval ve erzakların dahi garet eyledikleri keşfi hücret olunup zulm ve cefa eyledikleri deri devlete bildirmekle katili mezburun bu canibe ihzar ve ahvallerin bu canipte şer'le görülüp icrayı hak olunmak babında emri şerif verildiğin bildirüp mucibince bu canibden dahi mektup ve mübaşir iltimas etmekle tahrir olunup fahrül akran müteferrika başı Abbas ağa zide kaderuhu tayin olunmuştur vusulünde gerektirki zikrolunan kura ahalilerine katılan mezburun şer'i şerife ihzar ettirup gaybubet ederler ise şer'le buldurulması lâzım gelenlere buldurup ehli fesatları mubaşiri mezbure koşup bu canibe havale ve irsal eyleyesizki olbapta varid olan fermanî cihan meta muc bince ahvalleri bu taraftan şer'ıe tafahhus ve ihkak olu na ve illâ hak üzere olup hilafî şer' bir ferde taaddi ve ahzu celp ile fesatları dahi himayet olunmaktan bigayet ihtiraz olu na vesselâm tahriren fi evahiri şehri rebül evvel liseneti isne ve seb'ine ve elf

Binedinei Kütahya

Vesika 2

Devletlu merhametlü sultanım sağ olsun

Eyaleti Anadoluda vaki Balya ve Big ad ç kazılarında olan sim madenleri bervechi malikâne baberati alişan uhdemde olup ahardan müdahale icap etmez iken Bigadiç kazasına tabi panayır nam kariyede sakin suhta oğlu Osman ve havasına tabi Türkmen oğulları ve bir kaç nefer yaramazlar ile karyei mezburede olan madeni kârhanesini basup ve mali miri olan muhimmat. garat ve yağma ve halâ Balye kazasında Tımurcular karyesinde Sinan oğlu Mehmet ve oğlu Mustafa ve kel Hamza nam şaki bir kaç eşkiyalar ile maden işcilerimizi ahzü darb ve haps ve bigayri hakkın ikiyüz kuruşlarını aldıktan sonra bu kullarımın dahi maden karyesinde sakin olduğum hanemden iki atımı sırkat eyleyüp gadretmelerile ve madnei Balıkesride sakin uzun oğlu Mustafa nam kimesne dahi maden işci başımızı ahzü darp ve habs ve üzerinde olan mali miriyi garet ve iki yüz kuruş dahi cerime alup ve işcilerimizi perişan ve kârhanemizi bir sene ibtal ve mali miriye gadırleri nümayan ve bu kulunuza dahi dört beş kise akçe zarar etmelerile devletlü sultanımdan mercudur ki yedimde olan fermanî aliye nazar ve mübaşir kulları tayin ve zikrolunan eşkiyaları buldurması lazım gelenlere buldurup ihkakî hak

içün divanî anadoluya ikzar olunmak babında ferman devletlü sultanım hazretlerimindir. Sene 1135

Vesika: 3

Bin ikiyüz otuz iki senesi Nuri paşa efendimize hitaben sadır olan madeni Kalaycılar fermanî suretidir.

Düsturu mükerrem Nizamül âlem vezirül âzam Hüdavedikâr sancağına ilhak Balîkesri sancağî mutasarrîfî vezirim Nurullah paşa edamallahu taala ve kadvetül kuzatî vel hükkâm mevlâna Balîkesiri kadîsî zide fazluhu tevki refi humayun vasîl olucak malum olaki müttehizanî ricali devleti âliyenden halâ darbhanem amiren Nazîrî Esseyyid Abdurrahman bey dam mecduhunun takdim eyledigi menhur takrisi mefhumunda Balîkesri kazasında vaki Kalaycılar madeni demekle maruf ve meşhur olan maden bundan on beş sene mukaddem feth ve küşad olunmuş isede imâl olunmayub âlâhabihi terk olunmuş ve madeni mezburdan zuhur eden cevahirleri nemadar olunduğu beyanile ihrae eyledfkleri cevherden bir mikdar numune ahz ve darbhanei âmireme takdim ile madeni mezburun feth ve küşadî hususi madenciler tarafından kuluma ledel istıda takdim eyledikleri cevherin çaşnisine nazaran madeni mezbur kesirün name olmak melhuzile mülâhazasile mahallinde numunesi zahire ihrar olunmak içün evvel emirde bir mikdar cevher ahz ile mahalli mezbure kurb ve civar olan Balye madeninden bir körük nakl ve irsalile bir furun inşa ve imâl olunarak bir furundan zuhur eden sim ve kurşunun hasîlatile masarifinin defteri deri saadetine irsal olunmak babında sadîr olan emri şerifin mubaşir marifetile ledel vusul mucibince Balye madeninden bir körük ve âlâtı lâzıma irsalile imaline şuru ve mubaşeret olunmuş isede madeni mezburun hasılâtı masarifine gayri kâfi olup feth ve küşadına müsaade olunması gayri caiz olmağla kemakân terk ve ibtal olunmuş iken bu defa madeni mezburda üç fırın miktarı cevher mevcut olub mağaralarında dahi bir karış miktarı cevher olduğu ihbar olunduğuna binaen keyfiyeti bittecrübe tahkik berle vukuu üzere tahrir ve iş'ar eylemek tenbihi vechile Balye maden emini Yakub Zide mecduhuya mahsus tahrirat irsal kılınmış olduğuna binaen bu defa cevab olarak varid olan kaimesinden madeni mezbure tarafından mahsus adam göndermiş ve nümune tutmasına sayü ikdam etmiş ve magaraları muayene ve müşahede olunarak bir karış miktarı cevher tuttuğu haber verilmiş isede madene götürülen körük fena bulub kabili istimal olmadığından tamir ve tecdit lâzimeden olub ancak imaline muktezi olan kömür ve kütük ve malzemei sairesinin Balıkesri kazasından tanzim ve tesyiri suhuleti maslahatı mucib oluncağın emini mumaileyh tahrir ve iş'ar etmiş olduğu ifadesile madeni mezbur mağaralarında mevcud el'an (olan) cevherden nema melhuz olmağla zahire ihracî lâzimeden isede madeni mezbur mahalli Balîkesri kazasî dahilinde olmak hasabile ahaliisi kazalarında maden ihdas olunması kendülere bar ve sikleti mübeyyen olur vesvesesile imaline muhalifden (muhalefetten) hali olmayacaklar? Ve madeni mezburun şimdiye kadar bir kaç de'fa küşadî murad olunmuş iken terk ve tehirle mucib olacak bazî fesad hulul ederek terk olunduğu emri müteyakkîn olub ve bu makule cevher zuhur eden mahal lâyikile taharri olunarak nema melhuz olduğu teferrus olundukta kuvvetten (kuvveden) fi'le ihraç ile tevsii dairei varit olan aliyemi müstelzim olur ve messili hasenenin istikmaline ibraz olunmak vacibati umurdan idügü müteayyin olmağı bu suretten madeni mez

kur Balye madenine budu mesafe olduğuna binden liacilittecrübe iktiza eden kömür ve kütük Balıkesri kazasının tedarik ve istihzar olunmak iktiza edeceğinden gayri lâzım gelen? Nefer madenciler Balye maden emini mumaileyh tarafından celb ve fena olan körük ve lâzımeı sairesinin tanzimi ve tehiyesile cevher ihraç ve ihraç olunan cevherden altı bin kıyye hesabile ber veçhi furun imali hususlrına nezaret etmek ve bir furundan ne mikdar sim ve kurşun husule gelur ve masarifi ne dereceye baliğ olur ise bedehu iktizasının icrasına mubaderet olunmak içün bir kıta defterinin deri aliyyeme irsal irsali babında senki veziri müşerün ileyhin sana ihale ile bir kıta emri âlişanım idügü tahrir ve inha eylediğine binaen takriri mezkûr mülü kâneme bedelarz mucibince sana hitaben emri alişanım isdari babinde hatti humayun şevket makrumu şahanem şerefyaftei sadir olmağla mucibince amâl ve hareket himmet eylemen fermanım olmağın işbu emri celilül ısdarı irsal olunmuştur ki vusulünde şerefyaftei sadaret olan hattı humayun şevket makrunum mucibince hususî mezbur muhaveli uhdei müşiran kılınduğu malûmunoldukda balâda bastı fermanım olduğu vechile madeni mezbura iktiza eden kömür ve kütük Balıkesri kazasından tedarik ve iştihzarî olunarak lâzım gelen çend nefer madenciler Balye maden emini mumaileyh yakub zide mecduhu tarafından celb ve fena bulan körük ve lâzimeı sairenin tanzim ve tehiyesile cevher ihracî ve ihrae olunan cevherden altı bin kıyye hesabile berveçhi furun imal ve bir furundan ne mikdar sim ve kurşun husule gelür ve masarifi ne dereceye balig olur ise badehu iktizasının icrasına mubaderet olunmak içün bir kît'a defterinin deri aliyyeme irsali hususuna sarfi küllî mikne eyleyesin ve senki kazü mumaileyhin sen dahi mucibi emri şerifimle amel ve haraket evlemen babında fermanî alişanîn sadîr olmuştur buyurdumki hükmü şerifimle vardıkta bu babta vechi mezruh üzere şerefyaftei sadaret olan işbu emri şerifim üzere amel eyleyesiniz.

Ve mucibince Karesi mutasarrîfı devletlu Nurullah paşa efendimizin buyruldusu varid olmuştur bu mahalle kayd olunmuştur. Sene: 1232 Hicri

(Devamı Var)

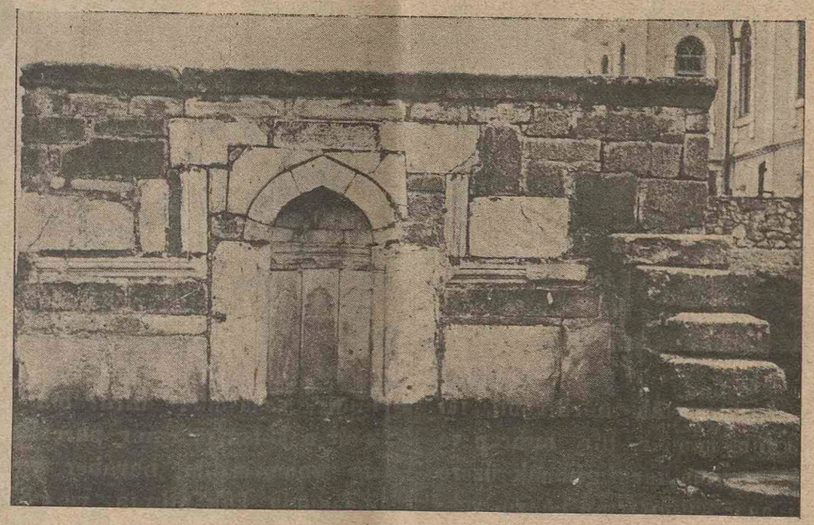
Eski Eserler Korunmalı.

Yazan: EKREM ÇAVULDUR

Bu başlık altında bundan önce Kaynağa yazdığımız bir yazıda Karasi oğulları devrinden kalma asara, Balıkesir ve vilâyeti çevresinde raslayamadığımızı; İbni batutanın seyyahatnamesinde bahsettiği Balıkesir şehri haricindeki natamam camiin hangi cami olduğunu bilemediğimizi ortaya atmıştık..

ağaçların etraflarına saldıkları gölgeler olduğunu ileri sürerek bu eser üzerine dikkat nazarımızı çekmişti.

Namaz yerlerine alem olan cami kelimesi söylendiği zaman gözlerimizin önünde üzerleri kubbe ve tavanlar ile örtülü ve hepimizin bildiği mabet binaları tecessüm eder. Bunlar şehir, kasabaların ve

Namazgâhta mihrabın görünüşü

Memleket işlerile cidden fazla alâkadar olan bir arkadaş, bize gönderdiği bir varaka ile İbni batutanın bahsettiği camiin hâlen yeri belli olan (Namazgâh) denilen mahal olduğunu tavanı yapılmamış tabirinin seyyahatnamenin arapçadan türkçeye çevrilirken yapılmış bir terceme hatasından neş'et ettiğini ve İbni batutanın gölgesinde namaz kıldıklarını ifade ettiği ağaçların, çatıyı teşkil eden ağaçların değil de esasen üstü açık olarak kurulmuş olan bu tarzdaki (Namaz yerleri) nin zeminine dikilmiş hatta köylerin içerisinde mahallelerin ortalak yerlerinde kurulmuşlardır.

(Namazgâh) diye anılan namaz yerlerinde ise kubbe, tavan ve çatı gibi şeyler bulunmadıktan başka bu ikinciler, şehir ve kasaba dışında kurulmuş bir durumdadırlar.

(Namazgâhlar) etrafı kısa irtifada duvarlarla çevrilmiş kapı yerleri, Mihrap ve minberi ve bazılarında müezzin yeri ve ayrıca haleka teşkil ederek ders veya vaz dinlenecek bir mahalli mahsusu havi

ve zeminin müteaddit noktalarına ağaçlar gars edilmiş bulunan bir sahadır.

Ben bu tarz namaz yerlerini vilâyetimiz dahilinde üç yerde gördüm. Bunlardan eski şeklini ve belkide şekli aslisini muhafaza edeni, Burhaniye kasabasının Karınca çayı setlerine yakın bir mahalline kurulmuş halen bulunduğu sahaya musalla adını vermiş olan (namazgâhtır.)

Bu namaz yerinde (benim ilk gördüğüm devirlerde) dışardan ve içerden

Mihraptaki yazı

çıkılıp inilen birkaç ayak merdivenli, iki kapı yeri ile bir minber, bir mihrap ve mihrabın iki kenarına karşı gelmek üzere dikilmiş eski asar sutunlarına benzer yekpare taşdan iki bodur, sütun mevcutturki bu sütunlar, icabında üzerlerinde ışık verici maddelerin yanmasına yarayacak bir durumdadır. Duvarları, çay taşları kireç ve kumlu bir harçla dondurularak yapılmıştır. Namazgâhın, bulunduğu saha ya nazaran çukurda kalması, etrafındaki sahanın müruru zamanla yükselerek kapuların dış merdivenleri basamaklarından bir kaçını toprak altında b rakması, bu namazgâhın epice eski bir zamanda kurulmuş olduğuna delâlet etmektedir..

İkinci namazgâh bu yazıya mevzu teşkil eden namazgâhtırki elyevm Balıkesir şehrinin en yüksek bir yerinde eski kışla ile lise mektebinin birer cephesine raslayan bir mevkide bulunan namaz yeridir.

Bu namaz yeri, Bürhaniye ve Bigadiçtakine nazaran daha geniş bir sahayı kaplamakta ve aynı zamanda minber ve mihraptan başka müezzin yerini, ders veya vaz yerini de ihtiva etmektedir. [1] Bu da diğerleri gibi murabba şeklindedir.

Çok şükürkü bu günkü hâli gösteren tamir esnasında mihrabın eski ankazından kalan mermer parçalar, yerli yerine konmamakla beraber yine mihrabın inşasında kullanılmış ve (837) tarihini taşıyan beyitlerle yazılmış mermer bir kitabede her cami mihrabının üzerinde görülen «Küllemadahele... » levhası yerine konmuştur. Tekrar kullanılan mermer malzeme parçaları, üzerindeki işlemelere bakılırsa bunların Türk mimarı tarzını ve sade bir tezyinatı taşıdıkları görülür..

(837) Hicri tarihini taşıyan kitabe, Osmanlılar devrine ait esaslı bir tamir

[1] Gördüğüm Namazgâhların üçüncüsü olan Biğadıçtaki Namazgâh, yakın bir zamanda tecdiden tamir edilmiştir. ben bunun yeni vaziyetini görebildim.

dolayısile yapılan mihrap aksamına vaz edilmiş bir kitabemidir; yoksa yeni yapılmış bir namazgâhın banisinemi mahsustur?

Kitabe, baniye mahsus olsa idi; emsaline nisbetle üzerinde baninin ad ve adresi bulunacaktı. Halbuki kitabede böyle birşey, görünememektedir. Epeyce uğraştıktan sonra okunabilen mısraların, anlıyabildiğime göre, ifade ettiği manâ, geçmişe ait bir eserin tekrar ihyasını ifadelendirmektedir.

Kitabe okuyabildiğinize göre şu yoldadır:

Konup göçmek makamıdır cihan bil
Bu dünyanın işini hep yalan bil
İllâ geçmişken fırsat yarağ et
Sana kem geçer işbu cihan bil.
Büniye hazihilmusalla evaili şehri
Muharrem seneti seba selasün ve semaniemie

Bu bakıma göre Balıkesir Namazgâhı, bazlarının zan ve tahminine göre «Müftii belde» Ali Şuuri merhum tarafından bina edilmiş ve onun yaşadığı pek yakın bir devre ait ehemmiyetsiz bir eser değildir. Halen (bilenlerin) dillerinde dolaşdığı gibi bundan takriben seksen yıl önce merhum tarafından yukarıda tarif ettiğimiz vecihle tamir edilmiş bir eserdir.

II inci Murat devrine raslıyan esaslı tamir ile (837 H) bu ikinci tamir (1280 H.) arasında dört buçuk asır gibi oldukca uzun bir ömür geçirmesi, bu esere önem ve kıymet vermektedir.

Arap seyyahı, İbni Batutanın seyyahatnamesinde o zamanlar Balıkesirde cami bulunmaması dolayısile şehir halkının kasaba kenarında bir cami inşasını arzu edüp duvarlarını inşa ettiklerini meşhudatına dayanarak ifade etmesi. [2] bizle Balıkesir (Namazgâhının) seyyahın içerisinde ağaç gölgeleri altında cuma namazı kıldığı (Namaz yeri) olduğunda şüphe bırakmadığı gibi onun daha eski bir yaş yaşamış degerli bir eser olduğu kanaatini uyandırmaktadır

[2] balıkesir Saylavı İsmail Hakkı Uzun çarşulunun Karasi tarihçesi: S. 87

«O zamanlar Balıkeside cami bulunmaması» ifadesi, karşısında ben öyle sanıyorumki Selçuk devletinin son zamanlarında uç beyliklerile idare olunan bizans sınırlarındaki mühim askeri mevkilerde şehir ve kasabalar haricinde cuma ve bayram gibi umumi namazlara ve fevkalade hallerde umumî toplantılara mahsus olmak ve icabında çabucak dağılışmalara elverişli bu tarzdaki üstleri açık namaz yerleri yapılmıştır. Diğer vilâyetlerdekileri bilmem; vilâyetimiz dahilinde gördüğüm (Namaz yerleri) nin durumları, beni bu yolda bir tahmine sevk etmektedir.

Buna göre bu eserler, mahal, mahdudiyet ve tarzları itıbarile bir hususiyet göstermektedirler . Bu gibi hususiyeti haiz eserler üzerinde yapılmış ve yapılacak Tetkikler, tarihsel orta devrin pek karanlık geçmiş olan günlerinde pırıldayan Türk medeniyeti varlığını inkâr etmek için yapılan propagandaları hükümsüz bırakma noktasından bu günün ulusal ödevlerinden en önemlisidir.

Ulusal duyğunun ve ulusal şuurun doğduğu bir devirde bu topraklardaki mevcudiyetimizin birer şahidi olan ve doğrudan doğruya ulusal mimari tarzımızı üzerinde taşıyan bu gibi binaların korunmasına çalışmak, önemli ve ulusal bir ödev iken onları birer birer kökünden yıkıp atmak, duyğusuzluk olmazmı?..

Bu itibarla son günlerde karşısındaki lise mektebi binasının tevsiî için bulunduğu yere pavyon yaptırılmak üzere belediyeye mal edilmekte olduğu söylenilen (Namazgâhın) emsali Türk eserleri gibi ortadan kaldırılmadan önce sandığımız vechile tarihsel bir önemi haiz olup olmadığını Balıkesir Halkevi tarih kolu, bir an evvel düşünmeli ve icap ederse bu husus, tarih tetkik cemiyetinden sorularak lâzımgelen makamatın nazarı dikkatini etmelidir.

VEREM.

Dr. KADRİ YETKİN

— VIII —

nışını hazırlayan sebepleri, bulaşık hastalıkları, karaciğer kifayesizliğini, dahili ifraz guddeleri noksanlığını bertaraf etmeğe muktedirız.

Şüphesizki tedavisi kabil olmıyan veremliler vardır. Fakat gene pekçok hasta vardırki kendi haline terkedilirse ölmeğe mahkûm iken uygun bir tüdavi altına alınırsa muhakkak bir ölümden kurtarılmış olurlar.

Verem tedavisi iki esas üzerine kurulmuştur:

1 — İstirahat, hava ve ziya tedavisile beraber uygun bir surette beslenme ve umumî hıfzıssıhhat kaidelerine riayet.

2 — Sun'î hava verme

Birinci şekilde tedavi — Bütün icabet ve teferrüatile «sanatoryom tedavisi» şeklinde temin edilmektedir. Sanatoryom denilen müessiselerin verem tedavisinde rolları pek büyüktür temin ettikleri neticeler Çok parlaktır. Memleketimizde de bu müessiselerın çoğalması temenni edilir.

Mamafih her hasta için sanataryom kürü şart değildir. Sanatoryoma gidemiyen veya gönderilemeyen hastalar içinde, bulundukları yerlerde azçok bu tedavi usul ve tedbirleri tatbika ve muvaffak ta olunur. **İkinci şekil tedavi «Sun'î pünömotoraks»** tedavisidir. Bu tedaviden maksad, hasta ciğeri dışardan verilen hava ile tedricen arttırılan bir tazyik altında bulundurarak hasta olan kısımları tam bir istirahate sokmak ve bu sayede verem yaralarını, oyuklarını kapatmak, söndürmek, iltiyam buldurmaktır. Sun'i pünömotoraks bugün için veremin yegâne tedavisi çaresidir. Yalnız lüzümu halinde tatbik edilmek şartiyle yoksa her veremlinin mutlaka hava verilerek tedavisi lâzım gelmez. Hasta için oldukça külfetli ve masraflı olan ve en aşağı iki sene devam etmesi icabeden bu tedavi usuluna lüzumsuz yere baş vurmak doğru değildir, fakat lüzumunda tatbik edilirse hastaya hayatını kazandırır.

Veremlilerde, hastalığın şekline ve ihtiyaca göre tatbik edilen cerrahî müdaheler, tüberkülin ve mümasili aşıların zerki, altın mürekekebatı zerkleri gibi tedavi metodları vardır Yerinde tatbik edilmek şartiyle bu usullerlede pekçok degilse bile oldukça faydalar elde edilmektedir.

Veremden korunma Vereme karşı savaş

Memleketi ve ulusu birçok yönlerden sarsan, sağlık, nufus sıyasası ve ekonomi yönlerinden pek büyük zararlara sokan verem afetine krrşı savaş açmak ve bu afete yakalanmaktan korunmak şahsî ve ulusal bir hayat, bir varlık işidir.

Korunma ve savaş meselesi dört bahısta gözden geçirilebilir: A - Veremlilerin tecridi. B - mikrop bulunan yerlerin temizlenmesi. C - Bulaşma tehlikesi karşısında bulunanların korunması. D - Yaşayış şartlarının iyileştirilmesi, hıfzısıhha kaidelerine riayet ve sosyal tedbirler.

Veremlilerin tecridi

İhbar — Veremi sağlamlara bulaştıran veremliler olduğundan hastalığın bulaşmasının ve yayılmasının önünü almak için hastalık yuvalarını bulmak ve hastaları tecrit etmek lazımdır. Bu maksadın temini

içinde hastalığın haber verilmesi ic beder. Sosyeteyi verem tehlikesinden korumak hususunda ilk ödev hekime düşer. Her hekim karşılaştığı bütün açık veremleri, balgamla mikrop saçan hastaları bildirmeğe mecburdur.

Mecburi ihbarın çok faydası olmaktadır. Bu usulü tatbik eden memleketlerde son senelerde verem vakıları azalmıştır. Bu usule diğer savaş ve korunma tedbirlerinin de eklenmesi sayesinde verem İngilterede yüzde 45, Danimarkada 50, Amerikada 55 nisbetinde azalmıştır.

Hastalık yuvalarının araştırılıp bulunması gerektir Veremli aileri bulmak lâzımdır. Bu vazife halkla daima sıkı temasta bulunan hekimlere, aile doktorlarına, okul hekimlerine, fabrika, atelye ve bunlara benzer teşekkül ve müsseselerde çalışan doktorlara terettüb eder. Fakir muhitlerde, kalabalık aileler arasında verem yuvalarının araştırılıp meydana çıkarılması hükûmet ve uray doktorlarına düşer.

Savaşın bir yönünde okul hekimleri esaslı bir rol oynar. Okula giren her çocuk tıbbî muayeneden geçirilmeli ve özel bir fiş doldurulmalıdır, sonra her üç ayda bir muayene tekrarlanmalıdır. Cılız, zayıf çocuklar veya tıbbî fişinde ailesi cihetinden dikkat gözüne çarparak kayıt ve işaret bulunanlar ayda bir teftişten geçirilmelidir.

Verem dispanserleri .— Vereme karşı savaşta en büyük rolü oynıyan «dispanser» denilen teşkilâttır. Dispanserler verem savaşının merkezini teşkil eder. Dispanserin en önemli ödevi veremlileri aramak, bulmak, hastalık ocaklarını meydana çıkarmak, hastalığı teşhis etmek, tedavisine oğraşmak ve muhitin korunmasını temin etmektir. Dispanser bu vazifelerini mütehassıs noktalarla ve «ziyaretçi hemşireler»le görür. Hasta ocaklarını bulmakta, koruma tedbirlerini hazırlamakta, ziyaretçi hemşirelerin çok kıymetli yardımı olmaktadır. Hemşireler hasta evlerini ziyaret ederler, hasta ve aile hakkında bilgi toplarlar, hastanın ve etrafının yapacakları işleri bildirir ve yaptırırlar, muayeneye lüzum gördüklerini dispansere gönderirler.

Dispanser, müracaat eden hastaları tetkik eder, verem olanlara tedavi yollarını gösterir, muhtaç olanlara yardımda bulunur, ayaktan tedavi edilebilenleri tedavi eder, sunî pünömotoroks tatbik eder. Ağır ve etrafa basil saçan hastaların verem hastanelerine yatmalarını temin eder. Sanatoryoma gönderilecekleri ayırır ve gönderir. Ufak çocukları bulaştırıcı yuvadan ayırarak özel teşkilâta tevdi eder.

Hastanın tecridi .— Verem vakası anlaşıldıktan sonra hastanın ayırtılması gerektir. Ayırtsamakta hastanın evinde veya evi dışında yapılır.

Evde tecrit .— Veram vakası haber verilince, dispanser olan yerlerde bu yoldan, olmıyan yerlerde hükûmetin muvazzaf memurlarile hasta evi ziyaret edilir, aile vaziyeti tetkik olunur, hasta, evin en ziyade hava alan ve en fazla güneş gören bir odasına tecrit edilir, etrafın kurunması için lâzımgelen nasayibte bulunulur.

Verem hastahaneleri .— Veremlileri ev dışında tecrit için bazı müesseselerin vücuda getirilmesi gerektir. Bu müesseselerin en önemlisi verem hastahaneleridir. Evlerinde bakılamıyacak veremlileri kabule mahsus hastahaneler tesisi çok lüzumludur. Hasta, hastahaneye, teşhis, tedavi ve tecrit maksadile yatırılır. Bilhassa artık tedavisi imkânsız olan vakaları aile arasından uzaklaştırarak hastalığın diğer aile efradına ve bilhassa çocuklara bulaşmasına meydan vermemek için hastahaneye kaldırılmaları gerektir. Avrupa-

da son zamanlarda sanatoryomlardan zi yade verem hastahaneleri tesisine ehemmiyet verilmektedir. Bu tesisat hem tedaviye yardım eder, hem de tecridi temin etmekle vereme karşı savaşta çok büyük rol oynar. Memleketimizin münasip yerlerinde hususî verem hastahaneleri tesisine çok büyük bir ihtiyaç vardır.

Mikroplu yerlerin temizlenmesi

Veremli öksürdükçe, aksırdıkça ve yüksek sesle konuşurken etrafına ardı arkası kesilmeden mikrop saçar. Bu suretle hem kendi üstünü başını, hem de bulunduğu muhiti ve etrafındaki eşyayı mikropla bulaştırır. Bir taraftan da yerlere tükürerek etrafı telvis eder. Bu suretle meydana çıkan tehlikeden korunmak için:

1 — Veremli, etrafına, odasına, ev içine, sokağa, hülâsa bulunduğu yere tükürmekten katî surette menedilecektir. Hasta kendi mendiline bile tükürmemelidir. Veremli, bir cep hokkası taşımağa mecburdur, gezerken bu hokkaya, odasında da içinde antiseptik bir su bulundurulan bir tükürük kabına tükürmelidir. En doğrusu sokaklara tükürmeyi umuma men, etmektir.

2 — Hasta odasının ve bu odada bulunan eşyanın sık sık dezenfeksiyonu yapılmalıdır. En ziyade güneş ziyasından istifade edilir. Hasta odaları ve eşyası sık sık ve bolbol havalandırılmalı ve güneşlendirilmelidir. Hastanın mendil, çamaşır ve yatak takımları yıkanmadan evvel antiseptik bir mahlul içinde bırakılmalıdır.

3 — Hasta odası, ne şekilde olursa olsun, boşaldıktan sonra yatak takımları, çamaşırlar, elbiseler, odanın her tarafı ve içinde bulunan eşya dezenfekte edilmelidir.

Umumî hıfzıssıhha kanununda bu maksatla konulmuş maddeler vardır. Açık veremlilerin ihbarı mecburî olduğu gibi

Koşma!

«Hüsnü" ye

Hicran yıllarının sonbaharından,
Bahtıma kurumuş bir yaprak düştü!
Kırların, kışların beyaz karından,
Saçımın teline biraz ak düştü!

Burada geceler bir gündüz gibi,
Gördüğüm baharlar solgun yüz gibi,
Gurbette dolaşıp bir öksüz gibi,
Mahzun gözlerime ağlamak düştü!

Gurbetin bin yerde batan güneşi,
Yıkamaz içimi mecnunun eşi,
Elemsiz hayatın bu keşmekeşi,
İsmail! bizlere pek uzak düştü!

İSMAİL GÜN

ikametgâh tebdilinde degişmenin ve vefiyat vukuunda ölümün de ihbarı mecburîdir. Bu sayede hasta odasında icabeden temizlik yapılmakta ve mikrop yuvaları imha edilmektedir.

Veremliye yakın yaşıyanların korunması

Yeni doğmuşların korunması

Veremlinin yakınında yaşıyanlar ne yaşta olurlarsa olsunlar hastalıktan kendilerini korumalıdırlar. Fakat en büyük tehlikeye çocuklar maruz bulunduğundan en mühim mesele çocukların himayesidir.

Çocuğun veremli anadan sağlam olarak doğduğunu, vereme sonradan anasının veya yakınında bulunduğu başka bir veremlinin balgamile bulaşdığını, veremin meme çocuklarında çok olduğunu ve çok def'a da öldürdüğünü görmüştük. İşte çocuğu muhakkak bir ölüm tehlikesinden korunmak için tek bir çare vardır:

Çocuğu mikrob yuvasından uzaklaştırmak

(SONU VAR)

KASIMIN MEKTUBU.

Hudu Köyü Öğretmeni KASIM IŞIK

(Geçen yazının sonu)

Fakat ben razı olmadım ve köyüme gidince ben oradan sizde buradan yazarsınız o zaman olursa bende buraya gelirim dedim. Onlarda peki dediler ve ertesi sabah bana bir hayvan tuttular bütün memurin ve mektep çocukları olmak üzere beni uğurladılar.

İki gün katır sırtında dağdan taştan atlıyarak birkaç tane de (uludağ) gibi yüksek dağları inip çıktık sonra bir dağın eteğinde bağlık bahçelik olan Hedu köyüne kavuştum. Mektep şefimiz Süleyman beyin metettiği kadar güzel bir köy. 15 dakika aşağısında Fırat nehri üzüm bağları ve meyva bahçeleri arasından akıyor. Köyümün yukarsında 3500 metrelik Munzur dağının karlı tepeleri görünmekte. Köyün evleri meyva ağaçlarından görünmemekte. Dağlar ve taşlar da yem yeşil meşe ormanlarile kapalı bulunmaktadır. Tabiatın ne kalar korkunç ve lâtif güzellikleri varsa tanrı hemen hemen hepsini bu köye vermiş. Türkiyede yetişen bütün meyvalardan yalnız limon, portakal muz ve hurmadan başka ne istersen var. Sebzelerden de prasaya tesadüf edemedim. Hayvanlardan en çok geçi ve inektir. Koyun pek az Kümes hayvanlarından kaz, ördek, hindi gibi hayvanları ilâç için arasan yok. Lâkin buna rağmen o kadar çok keklik varki en kör avcılar bile günde hiç zahmet çekmeden 5-6 tane vuruyorlar Köyün halkına gelince pek sıcak kanlı insanlar hemen hemen hepsi İstanbulu görmüş. Fakat biraz kurnaz ve açık göz adamlar. Bütün köy 70 haneden ibaret. Fakat Çemişkezik kazasından büyük değilsede (100) defa güzel ve eyi bir köy Köyümün bir kusuru var ki oda büyük bir kusurdur: Yolsuzluk, kazaya ve nahiyeye giden öyle inişli ve yokuşlu yolları varki insan bu yollarda yarım saat yürüse bir günlük yol kadar yorulur. Bu yollarda hayvanla yürümek bile tehlikelidir.

İnsan rehbersiz bir odım atamıyor. En eyi havalarda bile Çemişgezekden bana gelecek evraklar ancak (15,-20) günde geliyor. Aylıklarımı bile (15, 20) gün geç alıyorum. Buraya geldiğim bir buçuk ay oldu daha ancak bir defa köyüme 3 saat olan (Kemaliye) kazasına gide bildim. sebebi bu kazaya gelmek için Fırat nehrinden gemile geçmek lâzım Bu gemi ise bazan bulunur bazan bulunmaz. Yoksa güzel bir otomobil şosası Fırat vadisini takiben Elazize ve malatyaya gitmektedir. Eger bu koca su üzerinde bir köprü olsa benim köyümün 15 dakika yakınına kadar otomobille gelmek mümkün olacak. Fakat böyle bir köprünün olacağı henüz akıllara bile gelmiyor.

Mektebe gelince : İki odadan ibaret. Birisi ögretmen odası birisi sınıf. Mektebin her eşyası tamam. Masası, Sırası, sandalyası, haritası, hokka takımları, sobası, mangalı, maşası, zengin bir kütüphanesi ve elhasıl bir köy okulunda olmasına inanılmıyacak kadar eşya var. 41 dane talebem var bunun 24 dü kız 17 si erkektir. Hepside çok temiz geyiniyorlar ve öz Türkce konnşuyorlar. Zaten bu köyde bir tek kürtce konuşan yoktur. Birinci sınıfım (12), ikinci sınıfım (11) üçüncü sınıfımda 18 talebedir. Hepsinide bir sınıfda okutuyorum.. Bende ögretmen odasında yatıp kalkıyorum. Kendime kışlık yiyeceği hazırladım. iki koyun kesüp kavurma yaptırdım, pirinç, bulkur, nohut, fasulya gibi şeyleri de aldırdım. Kendime lâzım olacak

mutbah eşyasını da aldım. Yemeğimi bazan ben bazanda büyük kız talebelerim pişiriyor. Kirli kaplarıda yine talebelerim yıkıyorlar, çamaşırımı da parçası beş kuruşdan yıkatıyorum. Bir ay aylığı 2 liraya kira ile bir yatakda yattıktan sonra kendime birde yatak yaptırdım, kimseye muhtaç olmadan mektebde kendi alemimde yaşayup gidiyorum.

Gıda cihetinde hiç sıkıntım yok. Dolaplarım kaymak bal, yağla doldu. Fakat ne çareki bende bunları bitirecek iştah yok. Bu köyde odun da pek bol Sobayı mütemadiyen yakıp duruyorum. Lâkin buna rağmen yine kış beni korkutuyor. Bu dağlık yerlerde kış gelişi aman pek korkunç oluyor.

Arkadaşlarım. Tunçeli vilâyetinin merkezi şimdilik Elâzizde bulunuyor. Tunçeli memur kıyafetlerinde Balıkesirde duyduğumuz gibi bir hususiyet yok Muallim, asker, memur hepsi bildiğimiz gibi geyiniyorlar. Orada da bir fark hissedilmiyor. Yalnız bir iki sene evvel benim bulunduğum köye kadar kürtler inip soygunculuk yapıyorlarmış şimdi buralarda kimsenin burnu kanamıyor. Kürtler de afedilmiş onlarda artık eskiden inemedikleri şehirlere pazarlara inmeğe başlıyorlar. Haftada bir iki kürt kafilesi bizim köyden geçip (Kemalye) kazasına gidiyor. Görseniz ne acayip adamlar. Hakikaten islâhı pek güç bir zümre, bulundukları in yerleride kendileri kadar korkunç. İnsan oralarda kartal olsa yine korkar uçmağa. Ne dağlık, ne ormanlık, ne karışık arazi. Nereden gidileceğini insan üç ay uğraşşa bulamaz Yol, köprü, araba buralarda arama. İnsana daha yüz sene geçse medeniyet buralara girmiyecek gibi geliyor.

Tunçelinin 7 tane kazası vardır. En eyi kazası benim kazam olan (Çemişkezek) kazasıdır ki onu da yukarda tefrik ettim. Bütün vilâyetin 30 tane ilk mektebi vardır. Bunun da 15 tanesi 5 sınıflı diğerleri 3 sınıflıdır. Beş sınıflı olan mekteplerde de sanmayin ki 5 muallim var hayır bazan yine bir muallim veyahut 2 muallim, yalnız bir ikisinde de 5 muallim var o kadar.

Son söz olarak size şunu söyliyeyim ki şark, tabiat itibarile çok güzel bir yerdir. Derin yeşil vadiler, büyük nehirler, yüksek ve korkunç dağlar, bakir ormanlar, bilhassa benim tarafta her türlü bağ ve bahçeler, buz gibi menba suları, temiz dağ havası insana sağlık ve dinçlik veriyor. Lâkin arkadaşlarım insan buralarda nede olsa sıkılıyoruz.

Her gün Balıkesirin parkını, sinemasını, Halkevini gözümün önüne getirip ah çekiyorum. Fakat bir taraftan da sözümü yerine getirdiğimden dolayı bugün burada bahtiyarım. Belkide yine bir gün garba düştüğüm zamanda burayı arıyacağım. İnsan kısmı pek değişik ruhlu Hülâsa arkadaşlarım ne kadar yazsam yine söyliyeceklerim bitmez. Size zahmet olmazsa benden Ziya beye, Emirhan beye, Mahir beye, Şef beye selâm söyleyin.

Hademelerden Salih efendiye, gece bekçisine, (Kâmil ağaya) kadınlardan kim varsa benden yine selâm söyleyin. Hepinize de ayrı ayrı selâmlarımı yollar gözlerinizden hasretle öperim sevgili kardeşlerim.

(SON)

Âkifi Nasıl Anlamak istediler?.

KORKUT BAYÜLKEN

"Akşam gazetesinde geçende (Mehmet Âkif) adile çıkarılan bir kitabta tekrar edilen makalesi dolayısile bay Hasan Ali Yücel'e..

Şöyle başlıyorum: Öyle sanıyorum ki, bay Hasan Ali de Âki afetmelte kendine bir pay ayırmak olacak. Neyse, ayrılan bu payın hak olmasında ittifak edemem.. Zira, hak ancak bir vazife ile kesbolunabilir. Acaba Âkife karşı olan vazife yapılmışmıdır?..

Millî varlığımızın en canlı misali olan koca istiklâl şairimize karşı borcumuzu ödedikmi.. Vazifemizi yaptıkmı?.. Kendilerinden, her şeyden önce bunu öğrenmek isterdim. İşte bu istemek mecburiyetinde kalışım Âkifim için esasen kanamakta olan yaralarımı bir daha zorla deştirmiştir. müteessirim!

Âkifin, uzun zamadnanberi sevgili yurdunun dışında yaşamasına sebep olarak gösterilenler.. Daha sıcaklığını kaybetmemiş mübarek vücudunu kucaklıyan mezarını taşlatmaktan başka bir şey değildir. Anlamıyorum.Yoksa,büyüklerin mezarlarını taşlatmak meşhur olmak için bir sebep, bir fırsat; yine yoksa bir modamıdır?.. Âkifin cemiyette gördüğü değişmelere inanmadığını kim nesi ile isbat ediyor.. Ve isbat edilir?.. Bana yalnızca söylemek iş değil, bütün vesikalarını önüme yayarak isbat etmek lâzımdır. Bugün sizden bunu istiyor.. Yarın, bizdende aynını istiyecektir. Onun için, Âkifin temiz alnına yoktan bir karayı çekerken hiç olmazsa, bir an olsun, onun sönmiyecek bacalarının karşısında düşünülmesini isterdim.

Sizin «inanmadı, inanamadı» dediğiniz değişiklikleri ve, eğer Âkifi anlamak istemişseniz, anlamak isteseydiniz daha dünden, ta Çanakkale kıyılarından Sakarya boylarına kadar adım adım kanlarla sulanan toprakların alevleri içinden büyük bir Türk inkılâbının doğacağını ölümlerin önünde sarsılmıyan inancile haykırdı.. Haber verdi. Bize bunları o müjdeledi!. Sonra.. İnanmadı öyle mi?. Âkife dil uzatmak için en müsait bir fırsat saydıkları dindarlığı ile kendinin haber verdiğine inanmamış olmasını iddia etmek bir az değil tamamen gariptir. Hem bilzat, onun dahiyane kuvvet ve kudretinin imanından.. Samimiyetinin yalnızca müminliğinin kaviliğinden olduğunu söylerlerken böyle bir iddiada bulunma bilmemki verilen hükümler hakkında bize ne kadar inanç verebilir?.. «Doğacaktır sana vadettiği günler hakkın Kim bilir belki yarın, belki yarındanda yakın» diyen ve istiklâli milletinin biricik hakkı olarak bilip bütün ömrünce onu istiyen bir kimse istiklâlini almış bir milletin neler yapacağını taktir edemiyecek kadar kısır kafalı.. Ve Avrupayı Avrupalıların neler yaptığını, yirminci asrın ne olduğunu görüp taktir edemiyecek kadar kör değildir ve - öyle düşünenlerin hesabına - müteessirimki değildi. Bunun için Âkifin ne zamanda ve ne zeminde yaşadığını söylemeğe hacet yoktur. Âkifi bilmiyen elbette onun ne olduğunu taktir edemez. Her şeyden önce, ne istediğini anlıyabilmek için «hakkın sesleri»ni ve bahasus bütün «safahat»ı satır satır, tek tek okumak lâzımdır..

«Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak»

Diyerek.. Küf bağlamış kulaklara, erimiş imanlara haykıran bir adamın şuur-

suzluğunu iddia etmek akıllara durgunluk verecek kadar garip ve acıdır. Zira Âkife «inanmadı» demenin bundan başka bir manası olamaz ve yoktur da!.. Demek:
"Verme.. Dünyaları alsanda, bu cennet vatanı„

"Haktır hakka tapan milletimin istiklâl"

Diye çırpınan adam sosyal bakımca geri imiş.Acaba yirminci asır sosyolojisinin bel kemiğini kıran şu iki hakıkattan başka nedirki?. Ah Akifim, bir türlü anlaşılmak istenmedin gittin!. Aşkını, en kavi imanlarının bile sarsıldığı, titrediği izmühilâl karşısında.. dumanlanan kafalara ışıktan birer çivi gibi çelikten çekiçinle bir bir gömülünceye kadar çakarken... Bugün seni softa ve geridir diyenleri o zaman.. Orada görmek isterdim. Heyhat!..

* * *

Softa dediler... Tarihten utanmasalardı «mürteci» bile diyeceklerdi.. Kim bilir?. Belkide dediler:? Fes meselesinden yurttan ayrıldığını ortaya sürüp uzun uzun dedi kodular yapıldı.. Geri kafalı dendi. Fakat hiç bir kimse Akifı Akif gibi tanımağa yanaşmadı: Lâkin söyledi.. Ağzına ne gelirse.. Kalemine ne dolaşırsa yazdı.. Takdoldurdu.

Akifi Akif gibi biliyorsanız.. Lütfen anlatınız, isbat edinizki inanalım, buna ihtiyacımız var. Çünkü Akif ne kup kuru bir şair nede ulu orta bir insandır. O millî varlığımın Kahramanlığımın biricik dilidir.Kendimi yalnızca onda bulur ve onda görürüm. Ölüm, son millî şairimizi elimizden aldı.. gitti, öksüz kalık Biz Akifi, Çanakkale, İnönü, Sakarya, Dumlupınarlar bahasına kazanmıştık.. Nasıl, böyle bir dönüşe imkân yoksa, bir daha « Mehmet Akif» kazanmamızada imkân şöyle dursun ihtimal bile yoktur. O geçti artık... O kuyruklu bir yıldızmış bir defa « 1840 » de görünüp «1888»de kayboldu.Bir defada «1873» de parlayup « 1936 » da eridi. gitti. Bakalım bir daha ne zaman görünür?

Efendiler.. Dikkat ediniz, Akifin anlına vurulan kara benim anlıma vurulmuş demektir.. Bense, yarına temiz alnile çıkarmağa çalışdığınız yeni nesilim.. Yani ümidi istikbal!. Daha açık; Atamın Cumhuriyet ve istiklâli emanet ettiği o Türk genci benim! Ben,yurına millî varlığımdan alınan granit taşlarla temeli atılmış bir benlige dayanarak.. Ortasında şereften bir meşale yanan pak alnımla çıkmak istiyorum. Akif ise, bu temel taşlarımdan biri, belki değil muhakkak en mühimidir. Onun dilinde-ki « Çanakkalesinde » civanmertliğimle «şerefimi», «korkma sönmezinde» asalet ve istiklâlimi duyarım.. görürüm.. Onlarda yalnızca ve bütün benliğimle ben yaşarım, ve yarın, yine onu söyliye söyliye ölüme karşı gideceğim ve gidebileceğim.. Yalnızca o «istiklâlim» için.

Şimdi, açıkca ve acı acı bir daha beraberce tekrar edelimki Akifi biz daha ölmeden unuttuk..Firdevsinin bininci;Marseyyez şairinin yüzüncü seneleri anılırken.Biri bin sene, diğeri yüz sene sonra onları koynuna alan toprak yığının önünde istisnasız bütün bir İran.. Koca bir kozmopolit Fransa diz çökerek yerlere kadar eğilirken biz ölmüş olanın mezarını taşlamakla.. Ölecek olanın son çorba tasını devirmekle meşguldük!.. Ne acı!. bir « Puşkin » için hararetle devir yapılırken.. Tekirdağı bağrından çıkardığı koca adamı unutmuş ve bir «Kemal » gecesi yapmamıştır. Bir «Maksimgorki» için bütün matbuat.. radyo.. Her türlü vasıtalar matemi bütün dünyaya haykırırken, her taraf karalara bürünürken «Akifim» için birer sütun çok görülmüş.. Ve okadarcıkla unutulup gitmişti. Öyle sanıyorumki bunların her biri sizce- Akifin softalığından ve geriliğinden kat kat daha yüz kızartıcıdır.

* * *

«Akif yaratıcı ve ebedî bir şairdir. Bizi coşturan ilhamını millî varlığımızdan almıştır. Akif, cemiyette gördüğü değişmelere inanmamıştır. Akifin cemiyet telekkisi geri idi. Akif, halkçılık ruhunda ve Türk milletinin gösterdiği kahramanlıkların destanı duymakta büyük bir isaebt göstermiştir. Fakat, Akif büyük bir dalâlete düşmüşdü».

Acaba bunlar yapmadan yıkmaktan başka ne ifade ediyorlar, ve birinin yaptığını digeri yıkmaktan başka neye yarıyor? Hiç!.. Bir biçarenin koltuklarına girip ayağa kaldırdıktan sonra ayağının altına karpuz kabuğu koymakta ne mana var?..

Ya.. bas omuzlarına, çiğneyip istediğin yere çık... Yahut geç karşısına gözlerini uğuştura uğuştura, hayran hayran bak!.. Bana ancak bu şekilde bir taraflı hareketler bir mana verir ve bir şey anlatabilirler. Diğer şekilden ise hiç bir şey anlamıyorum.. Hayretten başka!..

«Mısırda kendisini karşılıyan ve koruyan nihayet şu veya bu fert olmuştur.» Deyip itiraf etmenizi çok âsibe ve fakat eksik, yine dar buldum. Halbuki, bunun başka taraftan, başka kıymetlerle ölçülebilecek ve ayrı ayrı hepimizin yüzünüzü ilelebet kızartacak kadar acı tarafı vardır: Evet, Mısırda Âkifi şu veya bu fert korumuştur.. Acıdır ki;

«Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın»
«Kim bu cennet vatanın uğruna olmazki feda?»

Diye canından daha kıymetli olduğunu anlatmağa çalıştığı sevgili yurdunda.. Yabancı ellerde değil, ölüm kanlı dişlerile ömrünü kemirirken yardımına yine o veya bu fertten, bir Mısırlı dan başka hanginiz koştunuz.... Hanginiz elinizi uzattınız?. Bunu, uğursuz bir tesadüfle tekrarlamak mecburiyetinde kalırken burkulan içimden kopan, dolan gözlerimden dökülen acı eseflerimi yine derin bir sızı ile anarım.

* * *

Öyle sanıyorum ki, Âkif için kısaca:

«Biz onu daha ölmeden önce unutmuştuk.. Ve unuttuk» desek daha yerinde bir itiraf daha asibe ve hakşinaslıkla verilmiş bir hüküm olacaktır. Gelecek nesillerin daha sadık çıkacakları ümidi elimde kalmış olan son tesellidir. Onlar, Türk istiklâl marşının ölmez şairi için bugünkü asibeca itirafımızdan dolayı.. Bizleri af etmeseler bile hiç olmazsa mâzur göreceklerdir.

* * *

O, kabahat ve günahını.. nihayet borcunu her ne suretle olursa olsun vatanına karşı ödedi. Acaba biz ona karşı olan borcumuzu nasıl ödiyebileceğiz?.

"Ebediyen sana yok ırkıma yok azmihilâl„

Yolumdan Geçmeyiniz!

Sizi düşünüyorum; odama, gün ererken;
Unuttum artık onu; talih gülüyor! Derken,
Ölen, hatıranızın başında ben inlerken,
Gölgenize haykırdım:Yolumdan geçmeyiniz

*

Pençeremin önünden, dün siz yine geçtiniz!
Bir anda çılğın gibi, bora gibi estiniz!.
Ayların, körlettiği yaramıda eştiniz!.
Bağırdım arkanızdan; yolumdan geçmeyiniz.

*

Duydunuzmu bilmemki, hıçkıran bu sesimi!
Nasıl duyarsınızki çaldınız nefesimi!.
Vermek için sizede bir parçacık yesimi!.
Haykırdım arkanızdan: Yolumdan geçmeyiniz

*

Gök ölgün, toprak ö'gün, benimde gönlüm ölgün!.
Siz gittiniz,ben gittim, batasiya kadar gün
Yetişemedim, size yollarda benden üzgün;
Arkanızdan ağladım: Yolumdan geçmeyiniz.

FETHIYE ORBEY

Biyoğrafi

ÂŞIK ÖMERÎ

Yazan: HALİL SEZAİ

Âşık Ömer adı etrafında: Fuat Köprülünün anlattığına göre, eskidenberi Türk ordularında kıymetli saz şairleri bulunur, asker sınıra döğüşmeğe giderken bunlar da beraber götürülürdü. Atalardan yakın tarihe kadar sürüp gelen bu âdet, epik nevine temel olacak, halk destanlarımızın yazılmasına, bir çok ordu saz şairlerimizin yetişmesine sebep olmuştur. - Türk yurdu mecmuası sayı 19 -

Bugüne değin şiairleri anadolu Türkleri arasında zevkle okunan, ezberlenen âşık Ömer de bir ordu şairiydi. Hicrî IX inci asrın ilk ortasında yaşamış olan meşhur ozan «kayıkçı Kul Mustafa»dan sonra, bu asrın halk edebiyatını kuvvetli kalemlerile temsil etmiş olan üç büyük saz şairi tanıyoruz: Âşık Ömer, Gevheri, âşık Hasan; - Köprülü Fuat, Hayat mecmuası sayı 24 - Salim tezkeresi Bursalı Tahir beyin «Osmanlı melifleri»nde verdiği malûmata göre: Ordu saz şairlerinden olan âşık Ömer askerle beraber sefer ve hazerde Rumelinde gezmiş 1119 hicrî yılında ölmüştür. Bu şiairin de Aydınlı olduğunu söylerse de, Bursalı Tahir bey, Konyalı ve mevlevi olduğunu ileri sürüyor.

«Sıtka mûhkem bağlayıp sitare serden geçtiler
Sündular el tıgı ateş pare serden geçtiler
Yürüdüler membaî küffare serden geçtiler
Geçtiler alayı yare yare serden geçtiler»

Diyen âşık Ömer methiye, destan ve gazellerden başka, hece veznile, varsağınlar deyişler, koşmalar yazmıştır. Şiirlerinin hemen hepsi saz şairleri tarafından sazla çalınmak üzere bestelenmiştir. Kahramanlık masallarile sofyane telâkkilerini karıştırarak eski Selçuk ordu şairlerinde olduğu gibi cenk şiirlerinin tamelini kurmuştur. «İlk mutasavvıflar Fuat Köprülü»

«Gaziler sokûnûr teller serine
Şüheda erişür hakkın serine
Ne yüzden varıyoz mahşer yerine
Bu denlü cürümle isyanımız var.»

Bunlardan başka padişahın seferlerine ait, ordunun kahramanlığını tasvir eden manzumeleri yahut, hudut kalelerinde geçen kahramanlıkları anlatan destanları vardır. Geçtiği memleketlere ve sevgilisine yazdığı koşmalar en güzel eserleridir.

«Aşık Ömeri» kimdir: Bugün pek eyi hatırlıyorum, beş altı yaşında afacan bir çocuktum. Köyde gündelik işlerimi yaptığım yaramazlıklar teşkil ederdi: Tavukların boynunu kanadlarının altına sokup yatırmak ve bırakup gitmek, kaz, ördek yavrularını sırt üstü çevirmek...

Herkes benden bıkmış, yalnız bir dostum kalmıştı, amucamın seyisi Nuri. Bu adamcağız kırk yaşlarında uzun boylu çok şey bilir bir köylüydü. Güzel saz çalar, türküler söylerdi; sazı ve sözüyle bütün o civara kendini sevdirmişti. Günün bir kısmını onunla beraber geçirir, söylediği türküleri öğrenmege çalışırdım.

Pençereden bir ay doğdu anlıma
Sıva beyaz kolun dola boynuma
Vakıt erdi gel benim gir koynuma
Seni anan bana vere süemelim.

Şehre indik, mektebe girdim, aradan uzun seneler geçti. Nedense, her şeyime katlanmış olan bana ilk edebiyat zevkini veren bu dostumu çabuk unutmuş, hiç aramamıştım. Mektebi bitirdim, köye gittim Yine aramadım. Amucamın eski kitaplarını karıştırırken elime geçen el yazması bir mecmua bana onu hatırlatmağa vesile oldu. Bu deftercik, Karaca oğlan, Yunus Emre, Ömeri, Aşık Ömer, Arifi gibi saz şairlerinin şiirlerini ihtiva ediyordu. Bunları seyis Nuri toplamış, olacak. Defterin başında şöyle bir beyit var:

"Defteri âmaline yazdılar günahın
Nuri dârı dünyada bitmedi ahu vahın

Defterde bulunan Karaca oğlana ait yedi şiiri «Karaca oğlanın çıkmamış yedi şiiri» başlığile neşir ettim «Varlık mecmuası sayı 48.» Diğer parçalardan çoğunu « Aşık Ömeri » nin şiirleri teşkil ediyor. adına hiç bir yerde raslamadığım halkın vicdanında saklı kalmış, şöhretini lâyık olduğu kadar kazanamamış olan bu kıymetli aşığın biyografisini yapabilmek için çok çalıştım, fakat aradığımı bulamadım. Afyonkarahisara Emir dağına bağlı köprü başı köyünden, Münüş dayı bana şunları anlattı.

«Onun adını küçüklüğümden beri işitirim. Yavuz bir aşıkmış. Uzak memleketlerden Kürdistandan, Istanbuldan birçok adamlar gelir onunla saz çalarmış, fakat hiç biri ona çıkamazmış.

«Onun sazı, öterken bülbülü bile susdururmuş» derler. Bugün yetmişimi geçtim, akranların hepsi toprakta, ben cahilim okumam yoktur, sonra bunadık artık akılda olanlarda unutuldu. Onun türkülerini bir çığıran olsada dinlesen bak.» dedi.

Geçen sene yine bir ozanı aramak için köy yolunu tuttum. Eskişehir - Seyit gazi yolu üzerinde tokat hanı sahibi Karani ağa bana onun türkülerinin ulu çayır taraflarında çok söylendiğini, haber verdi. Yolumu oraya kadar uzatmağa karar verdim. Burası 60 . 70 haneli bir çerkes köyüdi. Köy muhtarı bana onun akrabalarının bile bulunduğunu, «Aşağı uluçayır» denilen yarım saat ilerideki köyde oturduklarını söyledi.

Halk Tekerlemeleri

— Yağmur yağmur yağ iste (ister) evmizin önü sel iste, teknede hamur, talada (tarlada) çamur, ve (ver) allahım ve, gümbür gümbür yağmur

— Teknepe hamur, talada (tarlada) çamur, ve allahım ve sellice yağmur.

— Yağmur yağıyo, seller akıyo, arap kızı camdan bakıyo.

— (Leylek) lelek, lelek havada, yumurtası tavada gemiş (gelmiş) bizim hayada (sofa), hayat kapısı kitli (Ömer) Ömerin başı bitli.

— Ak baba lelek, hani bana gönek (gömlek), göneğin ucu yok, sarı kızın saçı yok.

— Lelek, lelek lekirdek, hani bana çekirdek, çekirdeğin içi yok, sarı kızın saçı yok.

— Mıstıfa (Mustafa) Mıstık, arabaya kıstık, üç mum yaktık, sirine (seyrine) baktık.

— Mıstıfa mıstık, arabaya kıstık, arabanın tekeri Istanbulun şekeri.

— Evli evine, köylü köyüne, evi olmayan, sıçan deliğine.

— Aşa (ayşe) Aşa aş gibi memeleri taş gibi, Aşa benim dostum, yumuşacık postum.

— Aşa, Aşa, Aşa gel bizim ile koşa gel Aşa benim dostum, kabacacık postum.

— Kasabalı kasabalı, kaz kafalı, yir bali içer kaveyi (kahve), düşer nalı, girmek için sıçan deliği arar.

— Elif, be, te, se, cimdalli köse, hoca girdi kümese, kümes patladı, hoca çatladı.

— Elemtere, eski entere (entari), bulan giysin, kutni entere (entari), hocam giysın kötü entere.

— Sübaneke, Sümbül teke, üzüm koya, yolda yiye, bizim dene, sizin dene, gelmez eve, vur tapuuzu gelsin eve.

— Ey devriş neye yatırsın, misafir değil katırsın, ben yidim allah artırsın, sofrayı kuran kaldırsın.

ÂŞIK ÖMERÎ'DEN.

KOŞMALARI

Toplıyan: HALİL SEZAİ

VII

Sevdiğim arzımı dimekçün sana
Bülbül söylediği dil gerek bana
Şu bağrım kül oldu hep yana yana
Onu söndürmeğe sel gerek bana.

Yandım yakıldım ben ateşlere
Vardım da takıldım ben bir neştere
Delindi ciğerim kapandım yere
Beni kaldıracak el gerek bana.

Halden anlar isen haldaş olalım
Anasız, babasız kardaş olalım
Gurbet gezdi isen yoldaş olalım
Ucu yâr zülfünde yol gerek bana.

Der «Ömerî» arbatlının illeri
Sem dağıtır ılgıt eser yelleri
Burma burma kız zülfünün telleri
Ona bağlamakçun gül gerek bana.

VIII

Kuzular meleşir bahar irişti
Yazmana menevşe bağla sevdiğim
Bağda güller inen bülbül görüştü
Nolur bu garibi sağla sevdiğim.

Noldu a bey kızı petekte baldın
Bu dertsiz başımı dertlere saldın
Dil inen hançerj yürege saldın
El inen bağrımı dağla sevdiğim.

Der Ömerî seni eğer bulursan
Bu canı yolunda garip kılursam
Vade yitüp gurbet elde ölürsem
Bir kez benim için ağla sevdiğim.

IX

Yüzleri gülüdür dil şerbet ezer
Yarene böyle kul olunur bizde
Sevdiğim dal boyun selviye benzer
Yen gelinler böyle salınır bizde

Yaylamız serindir bize yön verin
Bağçemizde gonca gülleri derin
Güzeller yönnüz bıze çevirin
Her gece misafir kalınır bizde.

Der Ömerî gele geçe nehiri
Düzü duman ede aşa bayırı
Şar inen ala kuş südünden gayri
Her ne arar isen bulunur bizde.

X

Sevdiğim gelde gör dediğim buydu
Bülbül ah ediyo kondu güllere
Dikenler o tatlı canına kıydı
Pare pare gönlün söndü güllere.

Bu oğlan merada ermek diledi
O mihri yüzünü görmek diledi
Bize de bir heves vermek diledi
Kanından bir damla bandı güllere

Gül için göz yaşın döke geldide
Yolunda dermansız seke geldide
Çekilmez hasretin çeke geldide
Yıl var gurbet elde yandı güllere

Der ömerî halim bilmesen keşki
Garip bülbül ağlar kan gider eşki
Bundan değin garip bülbülün aşkı
Haktan ayet gibi indi güllere

XI

Elâ gözlerine kurban olduğum
Ben sevmedim asla senden başkasın

Dostların haberin kimden alayım
Kapımda ışımaz günden başkasın

Yaz erdi bağçeler güller alındı
Yare gel gel ettim iller alındı
Bu garip gönlümü yeller alındı
Sana veremedim tenden başkasın

Döğünmen ey dostlar durup döğünmen
Her bayramda başka türlü geyinmen
Bey kızıyım diye sakın ögünmen
Yar Bana etmedi kandan başkasın

Dir Ömerî beni derde sal yürü
Gelde gidem benim inen kal yürü
İster isen bu canıda al yürü
Yolunda bitirdim candan başkasın

XII

Görüncek aklımı başımdan alan
Kemer kuşandığın beller değilmi
Beni bu devasız dertlere salan
Kuş dilince diyen diller değilmi

Gördüğüm düşleri hayra yorursün
Züliflerin top top eder durursun
Beni neden elâleme sorursun
Beni böyle eden iller değilmi

Yaylamızda ak menevşe ermiyo
Yaran bizi tanımıyo görmiyo
Bize senin haberin hiç vermiyo
Burda yelen bizim yeller değil mi.

Dir Ömerî hürimisin akmısın
Sen güzelim bir yiğide çok mısın
Şu cihanda bir benzeri yok mısın
Derlediğin hep o güller değı mi.

XIII

Felek bu gurbette belim bükeli
Bir yerde eğlenip duramaz oldum
Kervanlı bellerine hasret çekeli
Rahatlık goncaları deremez oldum.

Aşk ödü düşeli bu garip başa
Başladım dağlarda cenge savaşa
Kervanlı bellerinde toprağa taşa
Varup bir kez yüzüm süremez oldum.

Ey bu dağlar başı oldu mekânım
Arşa direk direk çıkar figanım
Çoğaldı illerden yuvam yıkanım
Önümü ardımı göremez oldum.

Der Ömerî dert ehlini bulalı
Beyler inin dehre divan kuralı
Fıraklığı can evinden vuralı
Aşkı muhabbete eremez oldum.

XIV

Hatırın hoş olsun sevdiğim dilber
Gel ela gözüne kurban olduğum
Bu yıl gurbetlere çıkam beraber
O mhir yüzüne kurban olduğum.

Duruşun nisbettir yavru şahane
Uykusun bizlere eder behane
Tanrı benzerini salmaz cihane
Ayağın tozuna kurban olduğum

Göllerde ördeği yaz eder gelmez
Suları ılıtır yaz eder gelmez
Cevrine kul olduk naz eder gelmez
Çekeriz nazına kurban olduğum.

Der Ömerî sana dermek çağıdır
Ak göksün güllere koku dağıtır
Anası içilmez bir tas ağıdır
Amaki kız na kurban olduğum

— SONU VAR—

Halk Masalları:

Ayı Memet

OSMAN BALKIR

— VI —

Bivamış, biyokmuş. Bi Aşa vamış. Onun bi anası bide ihtiyar babası vamış. Bigün Aşa dağa odun kesme gitmiş. Ormanda bi ayıya rastlamış. Ayı Aşayı kapıdca marasına götümüş. Orada ayı ile Aşa evlenmiş. Aşanın Ayıdan bi oğlu olmuş Çocuğun belden aşası ayı, belden yukarsı insan suretindemiş. Adını « Ayı Memet » komuşla.

Ayı Memetle anası marada oturuyolamış Ayı ne bulusa getiri, onlara yedirirmiş.

Ayı baba bi gün yiyecek aramağa gitmiş. Ayı Memetle anası maranın ağzındaki kocaman taşı devirmişle, çıkmışla, gitmişle Doru dedesinin evine vamışla, Aşa babasına başından geçenleri anatmış. Babası:

— Ben korkarım, kendime yiyecek bulamıyom. Bu çocukla sağa bakamam, dimiş. Ayı Memet:

— Ben anama bakarım, dimiş.

Bigün Ayı Memet dağarcına ekmeni komuş, komşu köydeki düvüne gitmiş o düvünde güreşde vamış.

Küçük pelevanla güreşmiş, ortanca pelevanla güreşmiş, sıra gemiş başpelevanlara sormuş Başa iki pelevan kalmış. Ayı Memet:

— Benle hanginiz güreşecek, diye pelevanlara sormuş. Biri:

— Ben güreşecem, demiş. Güreşmişle. Ayı Memet onu tuttu gibi yere sermiş. yenmiş Öteki pelevan:

— Onu yenmek bişe del. Ge bakam, benide yen! Demiş. Ayı Memet:

— Ge senide görem, ne biçim şesin, dimiş.

Yegden meydana çıkmışla. güreşmege başlamışla. Ayı Memet onuda tuttu gibi yere vurmuş. Baş pelevanlara verilecek «Öğdüleri» almış, köyüne dönmüş. Köye girekene en öne deveyi, arkasına katırı, daha arkasına da mandayı balamış, devenin östünede kendisi binmiş. Ölece köye girmiş, eve gitmiş. Deveyi kesmişle, yemişle, katıra binmişle, mandayıda çifte koşmuşla.

Aradan güne gecmiş. Ayı Memet bigün gene dağarcını almış, yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere, tepe düz gitmiş. Bi koca karıya rastlamış. Kocakarı ayaklanı ocan içine sokmuş, üstüne bi tencere komuş, aş pişiriyomuş. Ayı Memet:

— Buradan nereye gidili, diye koca karıya sormuş. Koca karıda:

— Arabla köyüne gidili, demış.

Ayı Memet gene yola düzülmüş. Gide gide Arabla köyüne vamış. Bu köyde bi bey, beğinde bi kızı vamış.

Bey Ayı Memedi çağırmış.

— Ben saua kızımı verecem emme üç şartım va, demiş.

Ayı Memet:

— De bakam, nemiş o üç şartın, demiş Bey:

Bi katırı bütün bütüne yuta bilisen, kaynar su ile dolu bi hamamda bi gece bi gündüz durabilisen, bi at nalını yüz adımdan vurabilisen kızımı sana vereyim. Bunları yapamazsan seni öldürüm, demiş. Ayı Memet:

— Peki,. Demiş yola çıkmış.

Giderkene bi dermene gemiş. Bakmışki bi adam dermenin arkına ağzını yanaştırmış, gelen geçen suyu içiyomuş. Onu yanına almış, yoluna devam etmiş. Biraz daha gitmiş.Yolun üstüne boylu boyuna uzanmış bi adam görmuş. Bu adam:

Vuuuvv! Dedikce kar yağamış.

KAN RENKLİ DUMAN

KORKUT BAYÜkEN

Yıllar o kadar çabuk, kadar çabuk geçiyorlar ki.. Kendimin yalan olduğuma inanasım geliyor. Öyle bir yalan ki.. Yalancısı yok.

Hayır.. Hayır onu ben uydurdum ve yine ben inandım. Uydurarı da.. İnananı da ben!...

Ben, ızd rabın bağrına elemden taliini kazdığı bir taşım. Hayatım baştan başa bir mezarlık.. Onda yirmi bahar yan yana geceyle perçinlenmiş ölüm zincirinin feryat halkaları gibi dizili!.. Yan yana uzanmış yatıyor. Ben, onların başuçlarına dikilmiş o taşım!.

Ben, yarasaların yuvalandığı köhne bir damın çökmüş çatısıyım.. Gece derdi bağrına doğurur.

Ben, bir viraneyim... Göksüme biri post sermiş uzanıyor. Selviden uzak mezarlığa yakın! Gündüzden bezmiş geceyle baş başa, kahkahalarla dargın hıçkırıklarla dolu!.. Saadeti boğmuş.. Felâkete yüklü velhasıl ben, içi bomboş bir viraneyim. Her yana açılır bir kapım her fırtınaya açık bir pençerem var. Sıvasız duvarlarım yeni bir derde, bir karış is tutmuş.. Yas bağlamış tavanım yeni bir feryada gebe.. Yıkılmış ocağım bunlara ebedir.

İçimde.. Karanlıktan başka bir ışık, sükûttan başkn bir rehber bulamazsın. İşte bu eski sarayın ezeli efendileri.. Ebedî uşakları.

Gel... Korkma, yılları geveliye geveliye ardına kadar açılan kapının önünde dur; kıvırcık saçlarının üstüne.. Sızıyı zehirden pençeye geren dert örümcekleri hıçkırıktan bir ağ örsünler. Bak.. Geldiğin yollara bak... Arkanda emel yığınlarından tüten kan renkli dumandan başka ne var?.. Rüyamı diyeceksin?.. Ateş böceklerinin ferini emdiği gözler burada rüya görmezler. Hayelmi diyeceksin?.. Yarasaların yaladığı gözlerde hayal perdesini asacak yer kalmaz. Kirpiklermi?.. Eyi bak.. Yerlerinde birer damla karanlıktan başka ne gö-

---

Bünuda yanına almış, yine gitmişle. Gide gide yolda umzunda sopa olan bi adama raslamışla. Ona sormuşla:

— Sen ne yapasın?. Diye. Oda:

— Ben 200 adımdan bi at nalını vurum. Dimiş.

Ayı Memet onuda yanına almış, dönmuş melmeketine,. Doğru bege gitmiş:

Hadi, dimiş Ben geldim.

Bey bütün bi katırı bunun önüne koymuş. Dermenin arkından gelen geçen suyu içen adam oturuvemiş başına. Çabucak yimiş, bitirmiş. sora bey hamamı kaynar su ile doldurmuş Ayı Memetle arkadaşları gitmişle hamama. Yol üstünde:

— Vuuuuvv!. Didıkce kar yağdıran adam hamamın içine bi öflemiş; hamam buz gibi doğa kalmış. soğuk su ile yıkanmışla, vamışla beye.. bey:

— Hadin bakam, alana çıkam da yüz adımdan at nalını vur, dimiş. Çıkmışla alana. Yüz adıma bi at nalı dikmişle:

Umzu sopalı adam sopasını almış eline gezlemiş, gezlemiş de sopanın altındaki çubuğı bi çekivemiş. Nal yüz adım öteye gitmiş.

Beyde sözünde durmuş. Ayı Memede kızını vemiş. Onu melmekete bide bey yapmış. Ayı Memette anasını getirtmiş. Beyin sarayında hâlâ geçinüp duruyolamış.

Bende dügünlerinde bulundum. Gelirken bi Gözer bulgur pilâvu, bi kalburda hoşaf vediler. O zamandan beri yiyom, yiyom bitmiyor. Yarın aşam gelinde sizede verem.

1 Gözer — Deri Kalburu.

rebileceksin?. Masalmı?. İçine feryat akıtılan kulaklar burada sağırdır. Nafile.. Boş yere kendini yoruyorsun. Sana.. Duyduğun gibi gelenler gözlerinden içine akan kahkaha kırıntılarıdır. Bağırmakmı istiyorsun? Ne yaz k.. O çoktan geçti. Karşında, ölüm renginde yosnnlara bürünmüş olan ümmitle nemli taşlar birer değirmendir. Endişelerin orada eriyor.. Dükeniyor gör müyormusun? Bak.. Arkama bak! Şehvetin gençliğinle sırlanmış avuçlarında kavrulmaktaki heveslerinden tüten kan renkli dumandan başka ne var?!..

Haydi gel.. Beraber yürüyelim!

Sendeleme... Burada düşünce kalkma yok. Ayaklarını çelen yabancı değil senin kendi gölgendir.

O tarafa doğru.. O tarafa doğru git. Önüne uzanan ateş kaplı eli sıkı tut... Bırakma!... Avuçlarıma batan iğne değil.. Arzularındır. Kolda sıralanan taş bilezikleri tanımadınmı? . Eyi bak.. Onlar senin bir hiç için, bir hiç peşinde harcadığın günlerinden başka nelerdir sanki?..

Yürü!..

Yürü.. Çünki, yürümekten başka bir işin kalmadı.. Yürü!. Arkana bak.. Yoktan başka ne var?.. Gölgelerden ürkme: Onlar sana yabancı değil.. Eyi bak.. Onlar senin adını koymadığın unutulmuş çocuklarındır. Eğer, seni boğmak için hazırlanıyorlarsa korkma: Yalnız, işlemiş olduğun damğasız günahlarının borcunu ödiyeceksin.

Yürü!...

Bakınma.. Görmeğe çalıştıkların duyupta göz yumduklarından başka bir şey değillerdir.

O ne ?.. Durakhyorsun.. Niye?.. Bir arkana baksana: Bak.. Gördüğün ne...Hiç!. Göz yaşlarının ıslattığı avuçlarında tutuşan arzularından tüten kan renkli dumandan başka ne var?..

Artık dur.. Yürüme!

Anneme

Getirdin dünyaya doyup kanmadan,
Ayrıldın oğlundan gittin uzağa.
Usandım ismini artık anmadan
Gel, kışlar geriye gelmeden anne!

Ruhunla hayalin, sevginle adın,
Tütüyor ruhumda buhurdan gibi.
Ölüm olacak ah gittikçe yâdın
Gel bağrımı hicran delmeden anne!

Hastayım ağrıyor durmadan başım
Nerdesin çık artık kendini göster,
Bir öksüz yavruyum pek küçük yaşım
Verdimde bir buse almadı anne!

Yalnız, kimsesiz, biçare beni;
Bıraktın bu gurbet matem elinde
Beni de al bu yıl koynuna emi
Artık vefalı yâr kalmadı anne!.

K. İlhan ÖKSÜZ

Gözlerimi karşıki ifrit gözlerine bağla. Bak!.. O gördüğün granit dağ parçalanacak.. O, yok olacak! Ondan.. Oradan gözlerini ayırma... Eyice bak.. Etrafına bak.. Ne görüyorsun?.. Kendine bak.. Kayboluyorsun... Eriyorsun. İşte bitiyorsun.. Bak. Önünde geceyle perçinli ölüm zincirinin feryat halkaları gibi yan yana dizilmiş mezarlara.. Onların başındaki taşa bak .. Dikkatla... Tanıyormusan? . İşte ben senin.. O mezar taşı!. Ölümün.. Gençliğini, bahtınla sırlı avuçlarından içtiği gözlerinin hıçkırıklarla küf tutan derinliğinde eriyip kalmış bir yığın soğuk kül kesilen kanlı göz yaşlarından tüten kan renkli duman beni de eritiyor!.. İşte.. Bak, o kan renkli duman senin ÖMRÜN!..

Büyükler Büyüğüne

Hatay Türklerinin istiklâli dolayisile:

«Yürü!..» Dedi gök Tanrı, mucizeler yarattın;
Tarihler senin gibi kahraman tanımıyor..
Düşmanlara kaçacak birer delik arattın;
Onun için kalbimiz sevgine kanamıyor!..

Sana dünya saldırdı; hem de aç kurtlar gibi,
Sen bunların önünde geçilmez bir sel oldun..
Düşman yurdu sarmıştı, kurumuş otlar gibi,
Sen onları süpürdün; sanki kara yel oldun!..

«Napolyon»la «Aníbal», «Eşil» ile o «Rişar»,
«Virjil» gibi geçmişin dünya kahramanları
Sağ olsalardı bugün, muhakkak ki şaşarlar,
Mucizatın önünde donardı hep kanları!..

Tarihsel zaferlerin bir değil, beş, on değil;
Mutlaka bir zaferle bitiyor her seferin..
Yetişirsin imdada dakikada, gün değil;
İşte Hatay Türkleri.. İşte en son zaferin!..

«Muhammed» in ruhile şüphesizki ruhun bir!
Çünki kutsal elinden Türk «abı hayat» içti;
Senin yerin dünyada «tarih»le «Türk kalbi»dir;
«Muhammet» gibi adın «levhi mahfuz» a geçti!.

Sanmaki bu yerlerde namın sönüp gidecek!.
Anıldıkça şöhretin düşmanlar gülmiyecek..
Adına Türk çocuğu yarın secde edecek;
Dünyalara sığmıyan şöhretin ölmiyecek!...

Konakpınar: İ. H. AKAY

HALK BİLMECELERİ

Toplayan: NAFİZ TÜZÜN

Yer altında ekli demir (Boru)

Evden eve saldırır (Bulgur taşı)

Uzundur, kılsızdır, huysuzdur, tüysüzdür (Kırmızı büber)

Bir sürü çocuğum var, burnu karaca karaca (Börülce)

Dağdan gelir tatarina, ben onu tutarina, ayakları çok katarina gözleri hambarina (Baykuş)

Bir fırınım var dört dilim ekmek alır [ceviz]

Bir dağarcığım var içinde dört dilim ekmek alır [ceviz]

Dışı kütük içi katık [ceviz]

Bir kuru kafa, attım rafa, yemesi tatlı maymun suratlı [Hindistan cevizi]

İki kulağından tuttum sonuna kadar soktum [çizme]

Uzunluğu urgun, genişliği yorgan gibi [çay - dere]

Koca deve çekip durur, sümbülleri döküp durur [çam]

Orman dibinde mum yanar [çiğdem]

Alçacık akla, başında tabla [çivi]

Birisi görmüş geçmiş, birisi hem yürümüş hem geçmiş, birisi de ne görmüş ne de geçmiş [gebe kadın - losa]

Baktım sopaya fırlattım tepeye [çoban]

Ey uzidik uzidik, otuz iki kızıdık, kıran geldi kırıldık hekim geldi dirildik [çıkırık]

Sopanın ucunda kir yemiş onu yiyen bir daha yememiş [Dayak]

Çomağın ucunda bir yemiş, onu yiyen hep yemiş, o zamanda ramazanmış; yemiş anen bozulmamış [Dayak]

Elsiz ayaksız kuyu kazar [Damla]

Taşdandır, demirdendir yediği hep hamurdandır, dünyayı doyurur kendi doymaz homurdanır. (Deniz)

Karşıdan baktım destan gibi, görünür bostan gibi etekleri zil çalar kendi gülistan gibi [Deniz]

Dört lapa, bir küp; acunda kemik top [Dere]

Bir oğlum var adı İsmail, dayak yemeğe pek mail, entarisi deriden, kulakları demirden [Def]

Karşıdan baktım ağarır, yanına vardım bağırır [Dere]

Dişi var hort hort eder, ortalığı tarümar eder [Destere]

Biz bizidik; otuz iki kizidik; inci gibi dizildi iplik gibi çözüldük [dişler]

Sıra sıra söğütler birbirini öğütler [dişler]

Babaya değer, anneye değmez, amcaya değer, halaya değmez [Dudaklar]

Altında evciği, üstünde dılciği [düğen] harmanda kullanılır.

Yarım kaşık yüze yapışık [kulak]

Dağdan gelir dak gibi kolları var dudak gibi, eğilir su içer bağırır oğlak gibi (bahçe kuyularında su dolabı]

Yer altında kazan kaynar [Kuyu]

Karşıdan baktım bir çok yanına vardım hiç yok [kuşlar]

Yer altında ekli urgan [Künk]

Hacı osman kırkında; torbaları sırtında [mantar]

Kırk katlı döşek bunu bilmeyen eşek [lahna]

Benim bir kutum var içi dolu suyum var, su içinde yılan var, yılanın başında alev var. [yanan lâmba]

Billurdan bir havuz, içinde bir klavuz ağzında sarı yavuz [yanan lâmba]

İki endaze bir makas, ortasında hokkabas bunu bilmiyen papas [Leylek]

Bir küçücük fıçıcık içi dolu turşucuk [Limon]

— SONU VAR —

Adanalı Ziya'dan

Yaşamak buysa eğer vay başıma
Vay bana vay eşime yoldaşıma
Bana kan kusturuyorsun ha bire
Kanımı kattın kara bahtım kaşıma,

Sorma söylenmez efendi her dert
Yara muhliktir açarsın kaşıma
Boşuna gelmez el oğlu işi var
Belli aşık dağil a göz kaşıma.

Yeter aldırdığım artık çekilin
Yoktur emniyetim öz kardeşime
Şöyle göstermek zulmette «Ziza»
Ne bu hal? Bari o namı taşıma.

II

Güzeller incisidir
Belki birincisidir
Gören der insan değil
Huri melek cinsidir,

Yere düştü başım
Zehir oldu suyum aşım
Sevdadan kurtulamadım
Atmışı geçti yaşım.

BEYİT

Ederdi nisbetle belki derunum makesi seda
İniş yokuş gidebilsem şu gülzara kadar

BEYİT

Böyle yıllarca Ziya çekdiğim âlâmâ göre
Ben bir insan değilim abidei haileyim

BEYİT

Kırmadık şişei dil, neğrei mestânede yok
Bezmi ikbalin idik bizde Ziya bade keş

GAZEL

Bahtiyaran safa kâşane den kâşaneye
Zıddı mihran cafa viraneden viraneye
Narı mihnet yakdı, hem vare yakar ehli dili
Şemi süzmüş anka pervaneden pervaneye
Aşinayan edip dilhun dert ihtıyaç

Halkevi Yıldönümü İçin

Senin bağrında parlar ülkümüzün alevi
Bu alevden alırız kalp ateşi Halkevi.
Alev bağrımızda hiç durmadan parlarken
Bize bir örnek olan senin adımın varken,
Damarlarımızdaki kızıl kanlar coşuyor.
Sert adımlar durmadan ileriye koşuyor.
İçinde her ilimin dinmez kaynağı vardır,
Seneler için sporun çürümez ağı vardır,
O ilim kaynağından içeriz biz durmadan
Oradan ayrılamaz bir defa onu tadan.
Türk gençliği seninle koşacaktır ileri,
Dönmiyecek parlıyan temiz yolundan geri.
Temiz başın yükselip maviliğe erecek,
Güneş, ay ve yıldızlar sana ışık verecek.

ÜLKÜLÜ

Geçmiş Sevgisi

Gözlerim bağlanırken eski bir hatırayla
Kalbim hızla çarparak bir yola iter beni
Geçmişlerin içimde bıraktığı yarayla
Gözlerimde yırtıyor her mazi kefenini.

Hepsini seviyorum, bu geçmiş hatıralar
Heyhat hepsi sararmış, hepsinin boynu bükük
Hepsinin nakşettiği bende bir hatıra var.
Bunların kıymetleri bana her şeyden büyük

Gülsem hemen gözümde bir hatıra canlanır
Bu sevinç havasile aldanır avunurum
Ağlasam göz yaşıma bir mazi cevap verir
Ağlarkende eşkime o zaman mest olurum.

ABDULLAH ÇİLELİ

Nimet çakığına biğâneden biğâneye
Başka bir darüşşifadır, menzil dünyayı dün
Kayıt zenciri belâ divaneden divaneye
Hangi meymiş görmedik defiğam eyler öyleşey
Uğradık bizde Ziya meyhaneden meyhaneye

Aşk İçin Ağlıyanlar

Ağaçları, dağları gölgeliyen bir gice
Odama çekilmiştim okuyordum gizlice;
Okuyordum aşk nedir, sevgi nedir, yar nedir
Kurumuş çiçeklere can veren bahar nedir?..
Yavaş yavaş gözümde dumanlaştı satırlar,
Birden oda kayboldu önüme çıktı kırlar.
Sağım dik bir uçurum, solumda yüksek dağlar,
Arkamda var ormanlar, önümde bir ses ağlar:
Ağlamak: Gönül ağlar, kalp ağlar, gözler ağlar
Aşk için ağlıyanlar başına kara bağlar..

Baktım yerde uzanmış koca bir dere akar
Bir ucunda karlar var bir ucunda gün yakar.
Dedim: Kaynağın nerde, nerelere gidersin
O kadar dertlimisin neden feryat edersin?
Kaynağım bilmiyorum hangi diyarda dedi
Gideceğim yerlerde... Durdu ve gülümsedi..
Ağlıyan sesler dedin gönül eşidir onlar
Aşk için aglıyanlar aşk için ağlıyanlar...

Ben aşkın kervanıyım uzun yollar yürürüm
Kâh göklere yükselir, kâh yerde sürünürüm.
Sevgilin varmı ey genç kollarıma gel atıl
Bu hicran kervanına hicranlarınla katıl
Aşk için ağla ey genç varsın gözlerin solsun;
Bilki şühedandandır kendini dağlayanlar
Aşk için ağlıyanlar aşk için ağlıyanlar....

K. F. OZAN

Nesir:

MENSUR ŞİİR

Çeviren:
H. S. PARACIKOĞLU

Yazan:
ALPHANSE DANDET'TEN

Bu sabah kapımı açınca, değirmenin etrafını beyaz buzdan büyük bir halıla örtülmüş buldum. Işıldayan otlar cam bardaklar gibi çatırdıyor, bütün tepeler soğuktan titriyordı .. Aziz Provans bugün şimal memleketleri gibi geyinmiş; buzlar beyaz kıvılcımlarını bana kadar gönderiyor açık gökde Hanri Hayn memleketinden gelen büyük bir leylek müsellesi « Soğuk var..Soğuk var. »diye haykırarak Kamarg doğru iniyor. Size bu parçayı bir Alman fantazisi gibi kardan saçaklı camlar, kıris talbuketlerle çiçeklenen levanta demetleri arasında yazdım.

Şehzadenin Ölümü

Küçük Şehzade hasta, küçük Şehzade ölüyor. Kırallığın bütün kiliselerinde gece günduz Rebihai kudüs teşhir ediliyor,Kral oğlunun sıhhatı için büyük mumlar yakılıyor. Eski paytahtın yolları kederli ve sessiz, artık çanlar çalmıyor, arabalar yavaş yavaş geçiyor.. Şehirliler demir parmaklıkların önünden geçerken saraya meraklı meraklı bakıyorlar. İri kapıcılar, avluda konuşuyorlar, vaziyetlerinden sözlerinin ehemmiyeti pek eyi anlaşılıyor.

Bütün şato telaş içinde . Mabeyinciler, saray nazırları mermer basamaklardan acele acele çıkıp iniyorlar. Koridorlar küme küme asılzadelerle dolu, yavaş sesle bir birinden haber soruyorlar. Geniş peronlar da ağlayan kibar kadınlar güzlerini kenarları işlemeli mendillerle silerek selamlaşıyorlar.

Portakallıkta bir çok doktor toplanmış Siyah ve parlak yenli kostümlerinin, topuz takma saçlarının kaynaşması pençere camlarından akis ediyor. Küçük Şehzadenin mürebbisi ve binicilik hocası kapunun önünde içerden gelecek emri bekliyorlar. Aşçı yamakları bütün bu kalabalığın yanından selâm vermeden geçiyorlar. Mösyö Goşo bir putperest gibi vecde dalmış. mösyö Mürebbi Horasın şiirlerini okuyor.. Bu sırada, aşağıdan, ahırdan acı bir kişneme işidiliyor. Bu seyislerin unutdukları küçük şehzadenin al atıdır, boş yemlik önünde kederli kederli onu çağırıyor.

Ve kral? Kral hazretleri nerde?. Haşmetlu, şatonun bir ucunda yalnız başına bir odaya kapanmış.. Majestalar ağlıyanları sevmezler .. Bu bir kraliçe için başka şeydir.. O, küçük şehzadenin yatağı dibine oturmuş, güzel yüzünü göz yaşlarile yıkıyor, hıçkırıyor..

Küçük şehzade gözleri kapalı, beyaz yastıklar kadar solgun, bir dantelâlı yatakta istirahat ediyor. Uyuyor sanıyorlar, fakat hayır. Küçük şehzade uyumuyor. Annesine doğru döndü onunda ağladığını görünce:

— Kraliçe hazretleri niçin ağlıyorsunuz? Artık öleceğimi anladınız değilmi? Diye soruyor. Kraliçe cevap vermek istiyor, fakat hıçkırıklarla boğuluyor, bir şey söyliyemiyor.

— Kraliçe hazretleri artık ağlamayınız, benim bir şahzade olduğumu ünutuyorsunuz, bir şehzadenin ölmiyeceğini bilmiyorsunuz...

Kraliçe daha ziyade hıçkırmağa ve küçük şehzade korkmağa başlıyor.

— Hey, ben ölmek istemiyorum O buraya beni almağa geldiği zaman karşı

koymağı bileceğim. İşte kırk muhafız askeri yatağımın etrafını sardı. Yüz büyük top ateşe hazır, pençeremin altında bekliyor. Betbaht ölüm, evet bize yaklaşmağa cesaret edemiyeceksin.

Kraliçe, şehzadenin istediklerini yerine getirmek için derhal emrediyor. İşte büyük topların gürültüsü işitebiliyor; kırk muhafız askeri ve topuzlu mızrak odayı kuşattılar. Bunlar kırante bıyıklı ihtiyar askerlerdir. Küçük şehzade onları görünce sevinçle ellerini çırptı. İçlerinden birini tanıdı:

— Loren, Loren!.. Diye çağırdı.

İhtiyar asker yatağa doğru bir adım attı.

— Benim ihtiyar Lorenim, seni çok severim... Kılıncını yokla yerindemi?..

Eğer ölüm beni almağa gelirse onu buraya sokmıyacaksın, değilmi?..

Loren:

— Evet mösyö... Diye cevap verdi.

Ve gözlerinden yanaklarına iki ılık damla yuvarlandı.

Bu sırada saray papası küçük şehzadeye yaklaştı, ona haç göstererek, yavaş sesle bir şeyler anlatmağa başladı. Küçük şehzade bunları hayretle dinliyordu, sonra birdenbire sözünü keserek:

— Mösyö Rahip, söylediklerinizi pek güzel anlıyorum; fakat dinleyiniz, dostum Beppo para versek benim yerime ölmezmi?

Rahip, yavaş sesle sözlerine devam ediyor, küçük şehzadenin hayreti artıyor. Konuşma bittikten sonra derin derin içini çekerek:

— Bütün anlattıklarınız üzüntü verici şeyler mösyö Rahip, fakat beni teselli eden bir şey var; orası, yıldızlı cennet bahçeleri, oraya şehzade olarak gidiyorum...

Yayladan Türkü

Ayran köpüğünden serindir için;
Yollar düğümlenir yer yer yaylada...
Şair, ışıklarla bu ülkeye in,
Urfnına aşkına gel, er yaylada...

Ninem, bahtımızı işler iğinde,
Çoban, derdimizi bulur neyinde;
Eritmiş akşamı göz bebeğinde,
Bir gelin pınara iner yaylada.

Bülbül vefa diler bir konca gülden,
Bir âşık şikâyet eder gönülden;
Kokular süzülüp bir ipek tülden,
Renklerle toprağa siner yaylada.

Işıkları topla, tak saçlarına,
Bakışın bağlansın yol uçlarına;
Gölgeler düşünce avuçlarına,
Varsa bütün sızın diner yaylada.

HALİL SEZAİ

Biliyorum, Tanrı sıram gelince beni ihmal etmiyecektir Dedi Sonra annesine doğru dönerek:

— En güzel sırmalı elbiselerimi getirsinler, kakım kürkü beyaz gömleğim, rugan iskarpinlerim! .Kendimi meleklere göstermek, cennete şehzade elbisesile girmek istiyorum.

Rahip şehzadeye üçüncü bir defa eğildi, gene anlatmağa başladı. Bu konuşma arasında kral çocuğu hiddetle sözünü kesdi:

— Fakat mösyö Rahip, o zaman şehzade olmak neye yarar? Diye haykırdı. Artık hiç bir şey dinlemek istemiyordu. Yüzünü duvara döndü h çkıra hıçkıra ağlamağa başladı.

ATALAR SÖZÜ

Toplayan: SABUR ŞAHİN

— X —

insanın adı çıkacağına canı çıksın.
insanın alacası içinde, kaplanın alacası dışında.
insanın aklı acıyan yerinde
insanın bir sır dostu, birde sığır dostu olur.
insanın eti yenmez derisi giyilmez tatlı dilinden başka nesi var·
insanın her zamanı bir olmaz.
insanın sözü özüne uymalı
İnsanı yüzünden öküzü buynuzuudan tanırlar
İnsan kıymetini insan bilir
Insan konuşa konuşa hayvan kokuşa kokuşa
İnsanlar içinde sevile kadın. Hayvanlar içinde sevilen kuzu
İnsan malı bir dostu için birde düşmanı için kazanır
İnsanın gevşeğinde bıyık, öküzün gevşeğinde kuyruk
İnsan göre göre hayvan süre süre öğrenir
İnsan kendini beğenmezse çatlar ölür
İnsan oğluna eylik yarasa idi sarı öküze bıçak çalmazdı.
İnsan oğluna iyilik yaranmaz.
insan zümbül kokusudan, eşek sidik kokusundan hoşlanır.
İp elle sivri külah
ipe un serme
ipliği pazara çıktı.
isin yanına varan is, misin yanına varan mis kokar.
iş adamın aynasıdır.
işten artmaz dişten artar
işin bitinceye kadar ayıya dayı demek gerek
işe hor bakan boynuna torba takar
işi işleyenden alda kalayı bilene ver
işi işlenmiş eşiği gümüşlenmiş
iş işten geçti.
işini elde bırakma unutursun.
işi olmayanın aşı olmaz
işin yoksa şahit ol paran çoksa kefil ol

işliyen demir ışıldar
iş yapacağım derken çiş yapar
ite dolaşmadan çalıya dolaşması yeğdir
iti an taşı eline al.
it ile çuvala girilmez
itin canı cefada gerek
itin kuyruğu kalıba girmekle doğrulmaz
it ite buyurur itte kuyruğuna buyurur
it iti basar at atı basar
itme bulursun inleme ölürsün.
it sürüde para kazan
it takyeyi neylesin dinkil derken kırar
ittin bir hayır çekte budunu ayır.
it sürünmeğe hevesli
it sinekle murdar olmaz
it yatağınından aslan yatağından belli olur
it yatağında ekmek ufağı arama
it ürür kendini yorar

I

Irgat gibi kazan bey gibi ye
Irk ehlinin kapısı daima örtük gerek
Islandım kurudum sel beni neyler ellendim bellendim il beni neyler
Islanmışın yağmurdan korkusu olmaz.

K

Kabahat samur kürk olsada kimse üstüne almaz
Kaçanda Allah eder, kovanda.
Kadın eli kaşık sapından kabarır

Kadı kızında bile kusur bulunur.

Kafa büyük içi boş. tut kulağından çifte koş

Kahpeye muska taşıtma zamparenin koynunda çıkar

Kahpeye kahpe deme sana donunu giydirir.

Kahvenin yüzü kara amma yüz ağartır.

Kahve buçağında kokma öyle süfli yerlere başını sokma.

Kakma kapıyı kakarlar kapını

Kalabalıkta kesme eşeğin kuyruğunu kimi uzun der kimi kısa.

Kalpten kalbe yol vardır.

Kalın incelinceye kadar incenin canı çıkar

Kalın barsak ince makam vermez

Kaldın evlat eline sıkça yalvar geline

Kal'a içinden alınır.

Kalenin yaptığını kılınç yapamaz

Kalkacağın yere oturma

Kalp kalbe karşıdır

Kalp kıyafetle adam adam olmaz

Kanbersiz düğün olmaz.

Kanı kanile yuvurmazlar kanı su ile yurarlar

Kapısı kapalı olanın ocağı kararır

Kapına yörük bağına erik bastırma

Kapını sağlam kilitlede komşunu hırsız tutma

Kara dayanma ere güvenme

Kara dayanma kar erir ere güvenme er ölür

Kara gün kararıp kalmaz

Kara büber tez doyulur

Karamanın koyunu sonra çıkar oyunu

Karamanın yanına varma kara bulaşır

Kardeş kardeşi bıçaklamış dönüp yine kucaklamış.

Karda gezer izini belli etmez

Kargayı bülbül diye satar

Karıncadan ibret al, yazdan kışı karşılar.

Karınca katrince

Siz gidince.

Eridi dağlarda kar
Kış geçitten geçince
Bir gönül acısı var
Kalbimde ince ince.

Ufuklar kan ağlıyor,
Sular çoşup çağlıyor
Beni elem bağlıyor
Neşelerim gidince.

A. Riza HINCAL

Karıncanın kanatlanması zevaline işarettir.

Karın kardeşten yakındır.

Karın kötü ise donat evin kötü ise sıvat

Kar kuytuda para pintide eğlenir

Karnın açıktı katığı ninen. uyku geldi yastığı ninen.

Karnın doymayacağı yerde eçhğını bildirme

Karpuz parasile alınan eşeğin ölümü sudan olur

Karpuz sulandıkça büyür.

Karşıdan baktım yeşil türbe, içine girdim estağfurullah töybe.

Karşıdan at çayır almaz.

Kar yağdı izler örtüldü.

Kâr yiyenin haricidir.

Kaş yapayım derken göz çikarma

Kavak uzaya uzaya göğe çıkmaz, tepesinden kurumağa başlar

Kaşile göz gayrisi söz.

Kavgaya atılma bilmediğin işe atılma

Katrandan olmaz şeker, olsada cinsine çeker.

(Devamı var)

Dördüncü cildin fihristi.

A. Çileli : Tiren sesleri 397

A. Recep Yersel : Acı bir hatıra 391

A. Balkan : Girsson kamununda eski tarihi eserler 33, 220

A. Erdik : Doğan güneşe 282

A. Riza Hincal : Batıya dokru 357 Adanalı Ziya 390

Benlioğlu : Arkadaşlar 285

Cihat Genculu : Romantizim 285 Sukut hayal 335, Beddua 410

Cenap Refik Orkun : Balıkesir Cografyası 171

Dr. Kadri Yetkin : Verem 125, 151, 185, 260, 331, 346, 392

Dr. Halit Özer : Garp dillerinde Türkçe Arapça, Acemce kelimeler 14

Dr. Fuat Ali : Ege mıntakası arıcıları 31.

Dr. Lütfü Kırdar : Reşit Galip 50

E Yalçın Kaya : Artıkmı? Örtük mi? 91. Balıkesir tarihte neydi 216.

Enver Özgen : Reşit Galip için 54

Emin Güner : Bandırmada bazı halk inanmaları 400

Feridun Ankara : Bir köy ögretmeninin Anilari 41.

Fethiye Orbey : Ana Ana 195, Buda Benim sesim 248, Mezar taşında Adım 294 Haydi cevap veriniz 296, Bulasım geldi 335, Ant içtim 354, Ömrümden süzüldünüz 354

Halil Sezai Paracık oğlu : Eski Türk Mitolujisi ve grek destanları 142, sevgilim ağlıyordu 162 Naktürn 357 damla 387 Halkevleri ve gençlik 387, su 395, Aşık Ömeri 402 Yerleşme 413

Hıfzı Oğuz Beketa: Gayb olan İdealist 52

Hikmet Turhan Dağlıoğlu : Zağnos paşa hakkında 8, Karasi ilinden Rumiline geçişler 55 Tülü kabak 128, Köy dönüşü 404

Haydar Bergüz : Sardes tarihi 201, 239, 257.

H Baha Cumhuriyet Bayramı 290.

Hilmi Çığır : Ağlamak istiyorum 394

İ. B. Gemalmaz : Kahraman ordu 400

İbrahim Şevki Işıkman : Sevgili Atatürke 13, Cenaze alayı 39, Karasığır 59 Cumhuriyetin en büyük nimetleri 83, Mürettip Faizin ölümü 193.

İ. H Akay : Şah Mehmet 23, Tavus kuşu 100, Negüzel formül dedim 259, Ali Gası 267, Türkler ve Cumhuriyet 280, 114 yaşında bir ihtiyar Kürt Ali 311, oğlumla konuşmalar 362, Köyde kış 411.

İsmail Gün : Büyük ölü 398, Gözlerin 398.

İbrahim : Mucize 410.

Korkut Bay Ülken : Yaseminim 412

Kasım Işık : Kasımın mektubu 396.

Kâzım Fevzi Ozan : Okumak 304 Ülkü Yolcuları 358.

Kenan Akmanlar : İnkılâp hayatımızda Halkelerinin rolü 1 Köy ve Entelekeletuel 49 19 Mayıs 919 -115.

K. Kâni Akpınarlı : Keçeci Hafız Mehmet Emin 11, Evranos bey 17, 60, Karasi Beyliğinin deniz kuvveti 70, Ece ve Fadıl beyler 93, Yusuf Fakih 120, 154, 188, 378 Mehmet Efendi 222, Cumhuriyet 13 cü yılı 283, Karamani Mehmet Efendi 344, yazma kitaplar 348

Kâmil Su : Balıkesirde hassa doğancılarına ait bölgeler 84, Yıldırım camii 148 Balıkesirde tütün yasağı 180, Balıkesirde hıristiyan kıyafetlerine dair vesikalar 286 325, İlyas paşaya dair 340, Balya ve Kalaycılar madenleri 388.

Kâzım Gürel : 19 Mayıs 1919 - 118.

Leman Çiçek Dağ: Efem 359.

Leman : Beklerken 336, Sonbaharda batı 360.

Münip Hayri: Türk istiklal ve inkılâbı 2, 73
Mükerrem Kâmil Su: Kadın 27, namusum hürriyetimden üstündür 97, İzmiri alınca 131, Bir baş dönmesi 199, Nutuk 211, Namıkkemal gecesi 367
M. Yasa, H. Korkut: Balıkesirde yatırlar 28, 65, 107, 135, 205
Muammer Gözalan: Aslanlar mezarı 104 139, 158, 232, 262, 292
M Ekrem Çavuldur: Kızılay haftası 147 cumuriyetin büyük Türk varlığı 278 Âkif 394
M. Cevdet Demiray; Nutuk 212, 307
M. Emin: Köy delikanlıları 316, Teğmen Cevad 355
M. Baha: Güneş doğarken 323
Muallâ: Karanlık gece 358
Mehmet Yaşar: Yaşayacak ölü 395
N. Dündar: Köyde müsamere 305
Nuri Timur: Kayserinin muncusun kamunu 48, 112, 265
Nuri Sivri: Vatanın öz çocuğuna 329
Niyazi: Feslegenci kız 110
Niyir: Şubat 360, ilk kar 412
N. Çavdar: Kırık satırlar 391
Nafiz Tüzün: Halk bilmeceleri 399
Osman Balkır: Aile, komşu, hemşehri hakları üzerinde bilgiler 36, Hızırilyas inanmaları 68, Elmas salkım 167, Köyden sesler 195, Avcı Mehmet 1217, varol cumuriyet 281, Çengi Dilaver 298, Dilimin dili 303, dev karları 333, 350, Gece ve ay 360, kızıl sular diyarı 361, Akıllı köylü 415.
Orhan Ülkülü: Dalgalanacaksın 209, Cumuriyet 284, Öz dilim 303, Türk gençliğine 359, Namıkkemal 376
Oğuz Kardeş: Napolyon 259, vatanıma 291, Köyde akşam 294, Anadolu 295
R Gökalp Arkın: Bugün 310
S. Işıktaş: Annelere hitaben 360
Selçuk: Balıkesir lisesi 360
Sırrı Çoruh: Namık Kemal 377
Sinan: Turgudun sualleri 406
S. Vecdi Bora: Ülkümüz 291, Kezban 295, köyüm 361, gözlerin aydın olsun 407
Sabur Şahin: Atalar sözü 30, 77, 103, 164, 196, 337, 365, 417
Tevfik Özben: Kahkakam siyahlaştı 163
Türker Acaroğlu: Çanakkaleden geçerken 214, orta mandra 235
Tahir Harımi Balcıoğlu: Mayasıllı Muhtar kabak Ali 271
Vahdet Başaran: Ne mutlu sana 359
Ziya Önay: Köyde bekliyenler var 43, Köy odasında bir akşam ve bir çiftlikte gördüklerim 144
Ziya Günöz: Cumuriyet 277, tasarruf ve yerli mallar haftası 339
Ziya Özçam: Atatürk ve istiklâl 359
Zinnûr Ergin: Musiki 401

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Sayısı 15 kuruştur

Vilâyet matbaası— Balıkesir